Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Edasi

EKP Tartu Linnakomitee, EKP Tartu Rajoonikomitee, Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu ja Tartu Rajooni Töörahva Saadikute Nõukogu häälekandja

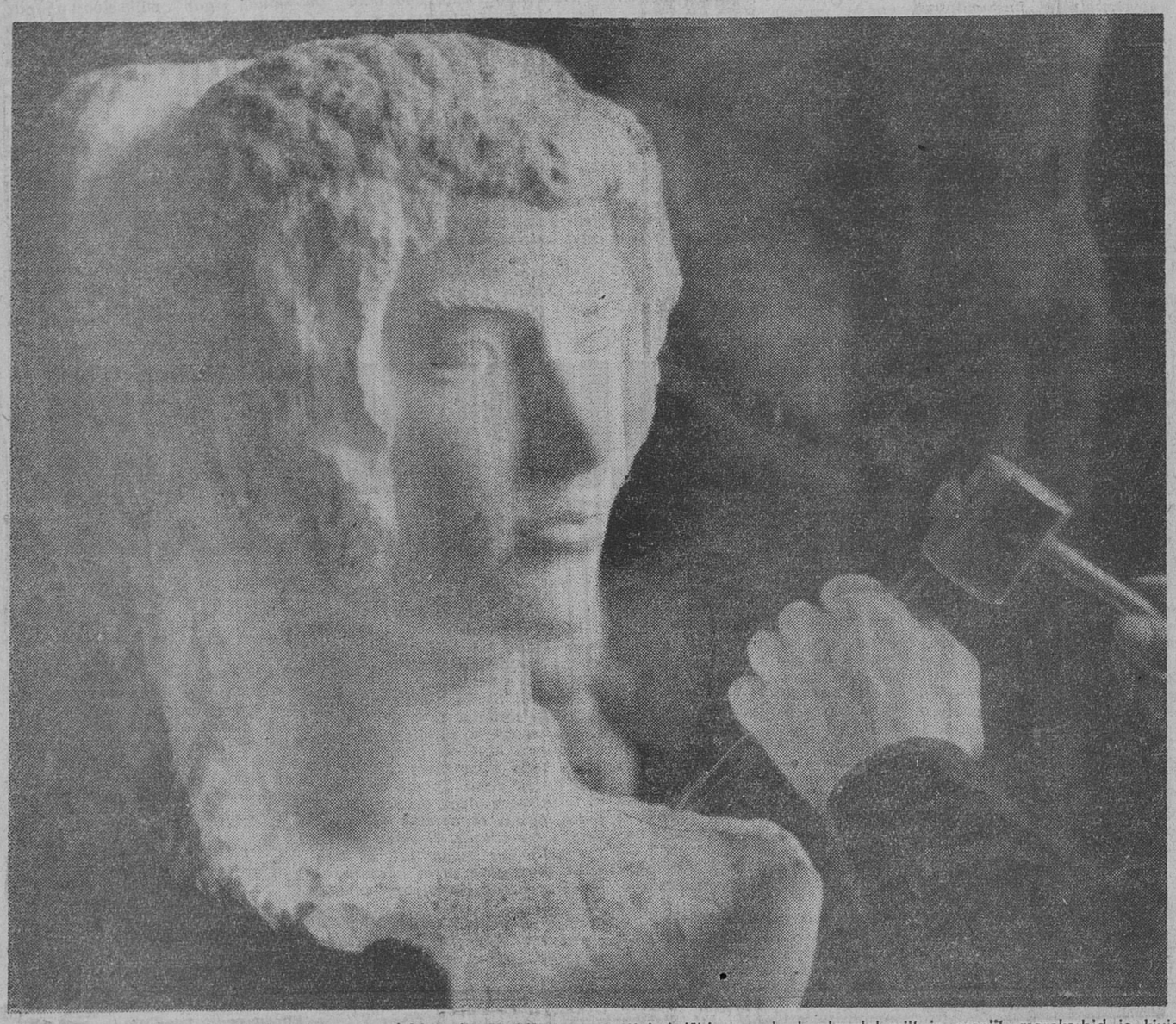
Nr. 84 (6773) PÜHAPÄEV, 9. APRILL 1972 XXV aastakäik

NÕUKOGUDE SÕJALAEVADE VISIIT IRAAKI

Vastavalt kokkuleppele saabub grupp Nõukogude sõjalaevu 11. aprillil Umm Kasri sadamasse viiepäevasele ametlikule sõprusvisiidile. (TASS).

NÕUKOGUDE—KUUBA KOOSTÖÖ

8. aprillil saabus Moskvasse Kuuba Vabariigi valitsusdelegatsioon eesotsas Kuuba KP Keskkomitee sekretariaadi liikme, revolutsioonilise valitsuse ministri Carlos Rafael Rodrigueziga, et osa võtta Nõukogude—Kuuba majandusliku ja teaduslik-tehnilise koostöö valitsuskomisjoni teisest istungist. (TASS)

Marmorist on tehtud paleesid ja saunu, põrandaid ja kõnniteid. Marmor jääb ikka puhtaks ja ülevaks, sest alati leidub keegi, kes uhub temalt aegade ja arvamuste pori. Marmoris on keisrid ja kuningad, jumalad ja saatürid saanud sajandites kestva elu, ta on säilitanud ateedimusklite ja naisenaeratuse ilu, tema kumavpehmes säras on kutse kujurile.

Kujuri silmade, käte ja oskuste läbi saab maa heledast annist hardalt kummardatav kunstiteos.

Kujuri läbi saavad elavaks dolomiit ja graniit, merekarbid ja kivid, savi ja puu. Kujuri läbi saab tavaliseks peetust tavatu ja korduvatu, prügimäele kantust ülistatav ja uus.

Karmidest koopaaegadest peale kannab inimene kaasas kunsti soojendavat, elustavat tuld, hinnates ja imetledes tulehoidjate hoolt.

M. KALAMÄE

K. RAUA foto

ERAKORRALINE SEISUKORD SANSIBARIS

DAR ES SALAAM, 8. 4 (TASS). Tansaania president Julius Nyerere teatas täna siin, et eile mõrvati Sansibaris Tansaania esimene asepresident ja Sansibari Revolutsiooninõukogu esimees Abeid Amani Karume. Koos temaga Afro-Sharazi partei peakorteris viibinud partei peasekretär Tabit Kombo sai haavata.

Teatatakse, et üks mõrvar lasti kuriteopaigal maha, kolmel aga õnnestus põgeneda.

PINEVUSE LÕDVENDAMISE EESMÄRGIL

PARIIS, 8. 4. (TASS). Siin leidis aset Prantsusmaal ametlikul visiidil viibiva ÜRO peasekretäri K. Waldheimi pressikonverents. Prantsuse ja välismaa ajakirjanikele kõneldes rõhutas K. Waldheim vajadust lõdvendada pinevust Euroopas, kus, nagu ta märkis, on praegu selleks kõik tingimused. «Pinevuse lõdvendamine Euroopas soodustab olukorra paranemist kogu maailmas.»

Saksa DV ÜRO-sse vastuvõtmise kohta esitatud küsimusele vastas ÜRO peasekretär: «Ma pooldan mõlema Saksamaa viivitamatut vastuvõtmist. See on kooskõlas ÜRO huvidega.»

Rääkides olukorrast Lähis-Idas, rõhutas K. Waldheim, et ta on huvitatud G. Jarringi missiooni jätkamisest. Avaldades lootust Lähis-Ida probleemi rahumeelsele reguleerimisele, tähendas ta, et maailma selles piirkonnas on situatsioon väga komplitseeritud.

W. BRANDTI KÕNE

BONN, 8. 4. (TASS). Esinedes eile kõnega Rastattis (Baden-Württembergi osariik) toimunud SSDP miitingul, avaldas Saksa FV kantsler W. Brandt veendumust, et Lääne-Saksa parlament ratifitseerib Nõukogude Liidu ja Poola RV-ga sõlmitud lepingud. «Tunduv enamik meie rahvast on lepingute poolt,» rõhutas ta.

Kantsler taotles ka suhete normaliseerimist teiste sotsialistlike maadega ja seda, et reguleeritaks majanduslikku koostööd Varssavi lepingu riikidega.

Resoluutselt kritiseeris ta KDL/KSL-i hoiakut, märkides, et võitluses lepingute vastu on parempoolsed ekstremistid astunud liitu KDL-iga.

W. Brandt tähendas, et tema valitsus kavatseb senisest veel aktiivsemalt kaasa aidata pinevuse likvideerimisele ja rahu kindlustamisele.

NÕUKOGUDE NAISTE DELEGATSIOON TŠIILIS

SANTIAGO, 8. 4. Tšiilis sõprusvisiidil viibiv Nõukogude naiste delegatsioon eesotsas Nõukogude Naiste Komitee esinaise V. Nikolajeva-Tereškovaga tegi ringsõidu Concepcioni provintsis. Delegatsiooni liikmed tutvusid provintsi naisteorganisatsioonide tegevusega ning käisid Lota ja Coroneli linna söekaevandustes. Concepcioni linnas leidis aset rahvamiiting, kus kõneles V. Nikolajeva-Tereškova.

NSV Liidu Santiago saatkonnas toimus Nõukogude naiste delegatsiooni auks vastuvõtt. Siin viibisid Tšiili president Salvador Allende, Tšiili ministrid ning Tšiili Kommunistliku Partei peasekretär Luis Corvalan. (TASS)

SPORT

3:1

Eesti meistriks pürgiv TRÜ võrkpallinaiskond mängis vaheldureks Moskva Plehhanovi-nimelise Rahvamajanduse Instituudi naiskonnaga, kellega kohtutakse juba aastaid. Eilse mängu võitis koduvõimlas mänginud TRÜ naiskond 3:1, kusjuures kolmandas geimis saadi võit kaotusseisult 10:14. Täna kell 11 kohtutakse TRÜ võimlas teistkordselt.

KORVPALL

NSV Liidu meistrivõistlustel võitis Tartu «Kalev» eelviimases mängus Kaunase «Zalgirise» 74:59 (poolaeg 36:34).

Kiievi ASK kindlustas võiduga 79:55 Vilniuse «Statyba» üle endale kolmanda koha.

Vastavalt Eesti NSV rajoonide, linnade, alevite ja külade töörahva saadikute nõukogude valimiste määrustiku paragrahvile 109, Tartu Linna TSN Täitevkomitee

otsustab:

määrata Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu valimiste ringkonnast nr. 240, 242 ja 251 väljalangenud saadikute asendamiseks uute saadikute valimised pühapäevale, 23. aprillile 1972.

A. KARU,
Tartu Linna TSN Täitevkomitee esimees
M. KEERD,
Tartu Linna TSN Täitevkomitee sekretär

Teisipäeval

Pioneeriorganisatsiooni 50. aastapäevale pühendatud Tartu linna õpilastööde näitusel eksponeeritakse kahe viimase aasta töid. Need on valminud lasteasutustes ja koolide tööõpetuse, polütehnilise õpetuse ning kunstilise kasvatuse tundides, klassivälistes ringides, samuti pioneeride ja loodusesõprade majas.

Esinetakse kolmes paigas: lasteasutused linna metoodikakabinetis (Hariduse 5, III korrus), I—IV klassid I keskkooli aulas (Abovjani 12), V—XI klassid raudteeklubis (Heidemanni 9).

Avamine on teisipäeval, 11. aprillil kell 10 hommikul, näha saab neljapäevani (kaasa arvatud) iga päev kell 10—20.

Haridusministeeriumi žürii valib väljapanduist uudsemad ja silmapaistvamad ülevabariigilisele näitusele, mis on Tallinnas 25. maist kuni 25. juunini, nii et sisse jäävad ka koolinoorte vabariikliku laulupeo päevad.

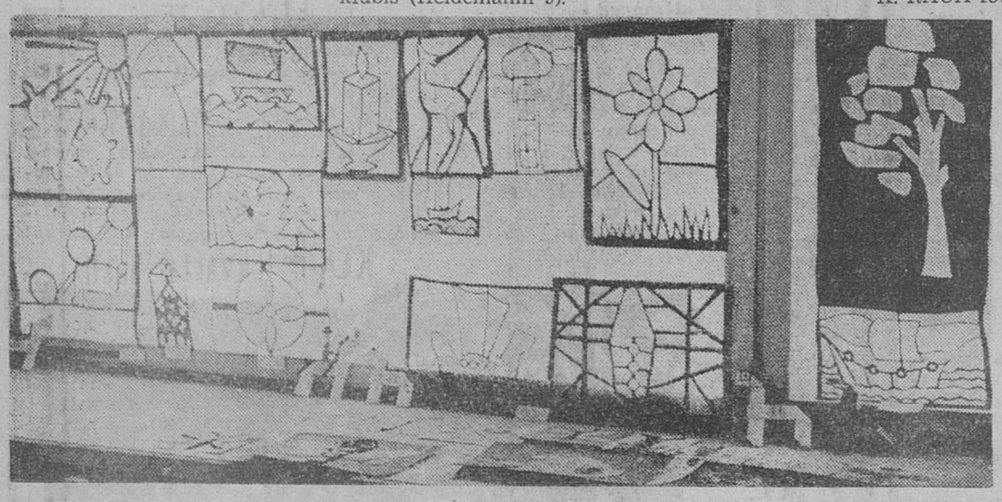
Nii programmikohased kui ka klassiväliste ringide paremad tööd saavad diplomi.

Ootame lastevanemaid, õpetajaid ja õpilasi vaatama ja hindama.

A. TENSBEK

Fotol: oma näitus X keskkoolis.

K. RAUA foto

Peipsist Võrtsjärveni

136 TONNI KALA

Kui kalakombinaadis talvisele püügile kriips alla tõmmati, selgus, et kolme kolhoosi kalurid on randa toonud 136 tonni. Sellest 12 tonni on lutsu, ülejäänud kõik suur soomkala — latikas, haug ja koha. Järve üheksast vastuvõtupunktist on pidanud kõige kärmem olema Lohusuus asuv: 32 tonni kala kinnitab sealse kandi püügipaikade headust. Kõige raskem «kivi» on olnud «Peipsi Laine» kalurite kotis. Kvartaliplaan — 40 tonni — ületati 21 tonniga.

On alanud püüniste parandus, järvele loodetakse saada aprilli lõpul või mai algul

A. KAVALD

FORELLIPÜÜDJAD

Tartu Kalaspordiklubi forellisektsiooni kuulub 40 liiget, nende hulgas arste, kirjanikke, advokaate jt. istuva elukutsega inimesi.

Lõppenud nädalal oli aruande- ja valimiskoosolek. Mullu said sektsiooni liikmed Eestis kätte 629 forelli, püük käib ainult lubadega. Puhkuse ajal on ette võetud sõite vennasvabariikide forellirikastele vetele, kus püügiks pole luba vaja. Mullu käidi ka Koola poolsaarel. Kõige kaugem sihtpunkt on olnud Tuva ANSV Mongoolia piiri ääres.

Lõuna-Eesti veekogusid rikastatakse, sisse on lastud 100 000 mereforelli vastset.

Sektsiooni põhiülesandeks jääb kalakaitse ja varude suurendamine. Esimeheks valiti advokaat E. Koost.

O. VARE

Vesi, kalad, looduskaitsealad

Tartu Metsamajandis lõppes riiklike looduskaitseinspektorite kahenädalane seminar, lektoriteks olid TRÜ, EPA ja ZBI õppejõud ning teadlased. Kolmel päeval kuulasid ettekandeid ka jahimajandite juhatajad ja jäägrid.

Kokkuvõtteks korraldatud nõupidamisel viibisid metsamajanduse ja looduskaitse ministri asetäitja F. Nõmmsalu, looduskaitsevalitsuse juhataja H. Luik ja tema asetäitja E. Kaasik. Looduskaitses on praegu kõige tähtsamad vesi, kalad ja looduskaitsealad.

G. PRONKS

Punalipp, preemia ja sõiduauto

Intervjuu

Rannu on möödunud aasta kokkuvõtete alusel Eesti parim külanõukogu, ta saab rändpunalipu, I preemia ja ametisõiduauto. Meie kodurajooni külanõukogud on ülevabariigilises võistluses tublid olnud. 1965. a. sai Laeva II, 1966. a. Nõo III, 1968. a. Kambja I ja 1970. a. Rõngu II koha.

Rannu apteegi juures on teeristilt näha telliskivihoone. Kunagi oli see vallamaja, nüüd asub seal küla täitevkomitee. Esimees M. PALO on elukutselt zootehnik, täitevkomitee esimeheks valiti ta 1967. aastal. Sellest peale on külanõukogu aina kiita saanud.

Millised majandid ja asutused on teie piirkonnas? Nende töötulemused?

Meil on peaaegu kõik kuulsad. Kõigepealt Lenini näidismajand ja Võrtsjärve kolhoos. Mullu koguti esimeses 40,2 ts, teises 36,2 ts teravilja hektarilt. Piima saadi lehma kohta vastavalt 3455 kg ja 3612 kg. Käesoleva aasta I kvartalis edeneb piim paremini näidismajandis. Mullu täideti ja ületati ka riiklikud müügikohustused.

Heas kirjas on meie koolid. 8-klassilistest koolidest oli mullu rajooni parim Rannu. Tamme algkool tuli omasuguste hulgas samuti esikohale. Plaani on täitnud kauplused. Üleliidulisel tootmiskultuuri ülevaatusel sai Rannu kauplus aukirja. Sidejaoskonnaga ollakse rahul. Piimakombinaadi juustutööstus on samuti kuulus. Meil on ka oma teaduslik asutus — limnoloogiajaam.

Rannu külanõukogu ulatub Võrtsjärveni, mille kaldal paikneb 200 ha suurune Tamme puhkerajoon, mullu kinnitati selle planeerimiskava. Seal asub õlletehase puhkekodu, juurde tuleb 2 suvilakooperatiivi. On koht telklaagri ja lõkkeplatsi jaoks.

Looduskaitseala Tamme paljand tuleb aga korrastada.

Milline on saavutustes olnud külanõukogu osa?

Külanõukogu ja tema täitevkomitee tegevussfäärі kuuluvad kõik elualad.

Täitevkomiteele on toeks nõukogu alatised komisjonid, energiliselt tegutseb V. Tossi juhitav põllumajanduskomisjon.

Mullu valmistasid nad ette 2 istungjärku. Esimesel seisis päevakorras õueaiamaade kasutamine, sellega polnud meil asjad joones. Otsusesse pandi ülesanded korra loomiseks õueaiamaadel. Istungjärgul arutasime ka riigile piima müümise kohustuste täitmist. Kõne all seisis samuti piima varumine individuaalsektorist. Selgitati täiendavaid võimalusi piima kokkuostuks individuaalsektorist, laiendati väljavedu autodega. Aastakohustuse täitis individuaalsektor 113%, lehma kohta müüdi 3168 l piima, s. o. rohkem kui üheski teises külanõukogus.

Külanõukogu ja tema täitevkomitee on lahendanud paljusid asju. Hea, et lõpuks ehitatakse põhjalikult ümber Rannu kultuurimaja, kus on 240 kohta. Töid teeb seal Lenini-nimeline näidismajand. Avapeo kavatseme korraldada 1. mail.

Kuidas on heakorrastusega?

Mullu tehti ühiskondlikus korras üle 14 tunni tööd iga elaniku kohta. Võisteldi tootmishoone ja kodu heakorrastamises. Istutati 700 ilupuud ja -põõsast, rajati 3500 m² haljasalasid, valmis 2 paisjärve, seati korda farmide ümbrust. Tänavu veebruarikuu istungjärgul võtsime külanõukogu sotsialistlikud kohustused, sealhulgas kinnitati heakorrakavad. Need on tänavugi ulatuslikud. Võrtsjärve kolhoos kavatseb istutada 300 ilupuud, asfalteerida farmide ümbrust ja teha veel palju muud.

Elamukooperatiivi «Liivaku» juurde kujundatakse poolteise hektari suurune metsapark, jätkub Rannu 8-klassilise kooli juures asuva pargi kujundamine.

Meie külanõukogu maa-alal on XV sajandist pärit arhitektuurimälestis — Rannu kirik, mis paelub turistide huvi. Kirikus on Karl XII poolt 1699. aastal kingitud kroonlühter ja muid kultuuriväärtusega esemeid. 1768. aastal ehitatud kirikumüür on lagunenud, selle lubab korda teha Lenini-nimeline näidissovhoos.

Sildilt loeme, et siinsamas asub tsiviilkaitse õppeklass. Kellele see kuulub?

Klassi sisustas mullu Lenini-nimeline näidismajand. Peale majandi töötajate korraldatakse õppusi külanõukogus elunevatele kodustele.

Täitevkomitee asub vanas hoones. Kas jäätegi siia?

Randu tuleb majandi uus keskus, sinna ehitatakse ka administratiivhoone koos ruumidega täitevkomiteele. Niipea me siiski ümber ei koli.

K. RAUA foto

G. KULDVERE

Jää on paks

Talv, mida meil pole õieti olnudki, ei taha veekogudelt taganeda. Tartu Hüdroloogiajaamast teatati, et Võrtsjärvel on jää paksus 42 cm, nende vaatluskohtades pole jääle vett kogunenud. Rannu—Jõesuus on osa kaldariba jäävaba.

Peipsil on jää Mustvee kohal paiguti 65 cm paks, mullu samal ajal oli ta palju õhem. Praagal on kaldariba jääst vaba. Lämmijärves võib näha lahkvett, jää on pragunenud.

O. TEERI

ÜLE ÕUE POLE VAJA KÄIA

Hoone numbrisildil on 110, Tähe tänav. Lisagem: Vabariikliku Sanitaartehniliste Tööde Valitsuse Tartu osakonna uus keskus asub katseremonditehase külje all, jõepoolses ääres. Haldus- ja töökojahooneid ühendab koridor, ühest teise jõudmiseks pole üle õue vaja minna.

Avaramas töökojas saab ulatuslikumalt industrialiseerida sanitaartehnilisi töid. Uue keskuse ehitas rajooni remondi- ja ehitusvalitsus, üldehitustöödele anti hea hinne. Sanitaartehnilised tööd tegi ettevõte ise ja sai hindeks «väga hea».

Endised ruumid Nõukogude 111-a lähevad linna teede remondi ja ehituse valitsusele.

A. VASK

Laupäevakule

Majavalitsused on valmis

Hoolikalt valmistuvad laupäevakuks majavalitsused. Majakomiteed ja heakorrakomisjonid on ettevalmistusplaanid läbi arutanud, varutakse materjale, toimetatakse kohale tööriistu.

Majavalitsuse nr. 1 majavoliniku koosolekul plaaniti lammutada mitu kuurilobudikku. Asemele tulevad kas liivakastid või murulapid. Korrastatakse hoove, tehakse prügikonteineritele aluseid (Poe 9/10, Lepiku 1, Kartuli 12).

Kui ilm vähegi lubab, saavad laupäevakul rõõmsa ilme mänguplatsid Sõbra, 1. Mai ja Kingu tänaval ning mujal. Parandatakse ja värvitakse hulk piirdetarasid (Tiigi, Staadioni, Burdenko tänaval).

Appi majavalitsuste töötajatele, koduperenaistele ja pensionäridele on lubanud tulla kutsekoolide, meditsiinikooli ja kunstikooli õpilased ning üliõpilased. Töösse rakendatakse kõik oma autodtraktorid, autokolonn annab lisaks ligi poolsada kallurit. Valmis on ka luuad ja labidad, saed ja kirved. Kui mõne maja elanikel on veel plaanis suuremaid töid kodu ümbruses, aga ei jätku tööriistu või tuleb vaja autot, siis peaks majavolinik sellest majavalitsuses kohe rääkima.

Muidugi ei piisa kodu ümbruse korrashoidmiseks ühest laupäevakust. Meie näeme selles algusetappi elanike hoolekandes elamute ja nende ümbruse eest. Juunis tehakse kokkuvõtted kaks aastat kestnud ülevabariigilisest kohalike nõukogude elamufondi korrashoidmise võistlusest. Mulluste tulemuste põhjal võib arvata, et elanike laialdane osavõtt kodu korrashoidmisest ja kaunistamisest toob Tartule ka seekord preemiaid ja diplomeid.

O. VIRK,
elamutevalitsuse juhataja

Väitekirjad kaladest ja putukatest

Zooloogia- ja botaanikainstituudi teadlaspere suurenes kolme kandidaadi võrra. Eesti NSV TA bioloogianõukogu ees kaitses väitekirja hüdrobioloogiasektori noorem teaduslik töötaja **Mart Kangur.** Ta on uurinud kiisa, ahvena ja särje bioloogiat, toitumissuhteid ja kalamajanduslikku tähtsust Võrtsjärves. Kiisk ja särg kasvavad Võrtsjärves aeglaselt, ahven aga võrdlemisi kiiresti. M. Kanguri uurimistulemused kinnitavad ka seda, et kiisa, ahvena ja särje püügi intensiivistamine ei kahanda kuigivõrd nende arvukust, küll aga saavad seeläbi kahju hinnalisemate kalade varud. Perspektiivsem olevat mainitud eesmärgil röövkalade arvukuse suurendamine.

Zooloogiasektori noorema teadusliku töötaja **Ermer Merivee** uurimus kannab pealkirja «Erineva talvitusökoloogiaga putukaliikide külmakindluse öko-füsioloogiline iseloomustus». Uuritavate putukate seas on nii põllumajandusele kahjulikke kui ka kasulikke. Töö tulemused võimaldavad teatud kahjureid tõrjuda õigel ajal ja väheste kuludega.

Eesti vaksiklaste faunat ja selle ökoloogilis-zoogeograafiat on uurinud zooloogiasektori insener **Jaan Viidalepp.** Muide, tänaseks on Eesti aladel kindlaks tehtud ligi 2000 liiki liblikalisi.

Teaduslik nõukogu hindas instituudi kolm noort teadlast bioloogiakandidaadi kraadi väärilisteks.

A. VILIMAA

UUELT ETTEVÕTTELT

Teede remondi ja ehituse valitsus on alustanud tegevust. Kolmapäeval veeti asfaltbetoonisõlmest välja selle aasta esimesed kogused segu, tööd läksid lahti Kalevi tänavas.

Jätkub uue ettevõtte koosseisude komplekteerimine.

J. TARU

KEK-il I kvartal hästi

31. märtsil võttis riiklik komisjon kvartali viimase hoonena vastu «Avangardi» kolhoosi 12 korteriga elamu. Komisjon andis hea hinde. Seega sai ka I kvartali plaan täis. Lisaks jõuti valmis ehitada «Eesti Põllumajandusprojekti» Tartu osakonna 16-korteriline elamu Lutsu tänavas.

A. PARS

TEIE TÖÖD JA TEGEMISED?

ERICH ARRAK

Erich Arrak on Kunstnike Liidu Tartu osakonna konsultant ja partei-algorganisatsiooni sekretär. Tema korraldada on ka kunstipropaganda.

Mis nüüd kunstinädala puhul plaanis on?

Kõige suurem üritus, mis on meie kunstnike meeled elevil hoidnud juba aasta aega, on 12. aprillil Tallinnas Kunstihoones avatav Tartu kunstinäitus. Nii ulatuslikku väljapanekut pole tartlastelt enne olnud. Kunstnike Liidu 64 liikmest esineb pealinnas 51. 37 maalijat paneb välja 191, 7 graafikut 30 ja 7 skulptorit 38 tööd. Valida võis nelja aasta loomingu hulgast, aga esitamist vääriv saadi enamasti kokku paaril viimasel aastal valminust.

Samal ajal hõlmab Tartu kunstimuuseumi ja kunstnike maja saalid ülevabariigiline kunstinäitus.

Võru on Tallinna ja Tartu järel kunstierksamaid linnu. Seal tuleb 16. aprillist alates Tartu kunstnike teoste näitusmüük. 15. aprillil avatakse loomakasvatusinstituudis Valve Janovi tööde näitus ning kohtutakse kunstnikuga.

Sel nädalal on kõigile asjasthuvitatuile avatud ka kunstnike ateljeed. Soovijate gruppidel palume aga enne endast Kunstnike Liidu Tartu osakonnas teada anda.

Ja muul ajal?

Loomulikult ei piirdu töö ainult 12.—22. aprilliga. Meil oli aastaplaanis korraldada 15 rändnäitust, suutsime 18. Komplekteerime need peamiselt kunstifondi ostudest. On käidud Alatskivil, Jõgeval, Põltsamaal, Võrus, Viljandis, Mõisaküla, Kilingi-Nõmmel, Tõrvas, Valgas, Väimelas ja mitmel pool mujal. Väljapanekuid on plaanis ka oma linnas — Füüsika ja Astronoomia Instituudis ning loomakasvatusinstituudis.

Kuidas rahvas näitusi vastu võtab?

Rajoonidest nõutakse rohkem, kui anda suudame. Vaatajaid käib palju. Eriti Võrus, kes on kõige rohkem initsiatiivi näidanud ja kus on olnud ka kõige rohkem näitusi, küll personaalnäitusi, küll muid. Meeldejäävaid kohtumisi on meie kunstnikel olnud Põltsamaa Keskkoolis, Viljandi Kultuurharidustöö Koolis ja mujal. Need, kes kord on kunsti enda jaoks avastanud, jäävad enamasti selle sõbraks ka edaspidi.

Ja avastamisvõimalused? Kes ja kuidas neid peaks luua aitama?

Arvan, et ametiühingu-, partei- ja komsomoliorganisatsioonid saaksid nii mõndagi teha inimeste kunstile lähemale toomiseks. Võiks korraldada näituste ühiskülastusi, kohtumisi kunstnikega näitustel ja ateljeedes. Kunstnikud on meeleldi nõus väikeste näitustega kohapeale minema selgitusi andma ja küsimustele vastama. Ka sisekujunduse asjus võiks julgemalt kunstnikega nõu pidada.

Kas teil selle suure organiseerimistöö kõrval ikka jätkub aega ka loometööks?

Jätkub. Huvitav, et mida suurem pinge inimesel peal on, seda rohkem on ta võimeline tegema. Mul on 1968. aastast peale olnud neli väikest personaalnäitust, kaks kunstinädala raames. Avatavale Tartu kunstinäitusele Tallinnas esitasin ka oma töid.

Missuguseid žanre ja tehnikaid eelistate?

Portreid ja maastikke. Meeldib maalida ka lilli, natüürmorte, katsetada kompositsioonivõtteid. See aitab värskena jälle portree juurde tulla. Olen proovinud ka suuremõõtmelisi pannoosid.

Kõige omasemad on õli ja tempera. Need näivad endas kõige suuremaid võimalusi kätkevat.

Kas näitusi, kus esineda, on piisavalt?

On küll. Ei jõua tihtipeale kõigist osagi võtta.

«Maie Kõdar». Õli. 1972.

ABIELUPUHKUSEL

Lehte Hainsalu

Meie ajalehe 26. märtsi numbris ilmus katkend Lehte Hainsalu pikemast jutustusest «Abielupuhkusel». Lugejate soovil avaldame sellest veel ühe osa.

9.

Eerika räägib Okasroosikesest, kelle prints äratab saja-aastasest unest. Toomas lebab liikumatult teki all, kuulab ja usub, et tema ongi see vapper prints. Meie ennast enam printsiks ei kujutle, aga me loodame siiski, et prints on olemas ja hoolib Okasroosikest nõidusest päästa, oleme veendunud, et kui hunt peakski Punamütsikese alla neelama, ei tähenda see siiski tüdruku hukkumist. Me oleme küllalt lapsed uskumaks, et hea võidab kurja alati ja igal juhul, ja mis peaasi — ilma meie abita.

Inimene jääbki lapseks.

Eks ole, vaadake õpetatud mehi, kui tõsiselt ja keskendunult nad mängivad malet, kui tähtis on neile mitte kaotada, nagu oleneks sellest riikide ja rahvaste saatus. Vaadake võitnud meeskonna kaelalangemisi pärast lõpuvilet jäähokis, jälgige massi märatsemist tribüünidel ümber jalgpalliväljaku.

Mäng mängus, mäng elus ja armastuses. Keskpärane ametnik mängib tähtsat tegelinskit, karjerist mängib õilsaid tundeid, kaks kokkueksinud inimest mängivad perekonnaõnne. Usuvad nad ise oma mänguasjade tõelisusse, nagu lapsed seda teevad?

Oh jaa, ja mina mängin sõnade ning mõtetega, hüpitan neid peopesal üksikult ja hulgi.

Prints sõdib alles roosipuhmastega, mis teda käsist-jalust hoiavad, keelates pääseda magavasse paleesse. Iga katkirebitud okasväädi asemele ilmub sada veel sitkemat.

Kuulan Eerikat, kes on kooliajaga võrreldes rinnahäälsemaks muutunud. Vajutan põrandalambi surnuks, et ootamist hubastada, toetan otsaesise vastu karedat mööbliriiet. Öö hingab aknast sisse, hingab otse kuklasse, öö täidab mind salapärase nukrusega, meenutades lapsikuid nimeta soove ja igatsemisi. Miski ei möödu meist päriselt, oma eluraamatut kanname kaasas ning tuul minevikust võib seda ettepoole lahti sirvida.

Kui mitmes kord mul juba on Eerika pool ööbida! Alati võõrustab ta mind, mitte vastupidi. Eerika elab omapead, ilma emata, ilma meheta, mind ümbritsevad alalõpmata kodakondsed, küll kenad ja armsad inimesed, ent kahe tütarlapse sõprusväljendustele siiski vastunäidustatud.

Tüdrukute sõprus, mis kummaline, seletamatu tundmus! Vaadake kaht tüdrukut õueväravas, kuidas nad tundide viisi pihk peos seisavad, kuidas teineteisele otsa vaatavad ja vahetevahel naeravad, täidetud ainult neile teada kummalistest kujutelmadest, kuidas lobisevad tühjast-tähjast, kuna tõeliselt tähtsad mõtted liiguvad kätt pidi ühest kehast teise nagu elekter mööda traati. Vaadake, kuidas nad kaelastikku ühe raamatu kohal istuvad, ühest leivakotist nosivad, vaadake, kui palju saladusi on neil teineteisele usaldada ja kui kiivalt nad kahekesi koos käivad. Nagu hullukesed. Või nagu armunud. Pole suuremaid sõpru kui kaks koolitüdrukut. Ent pole ka suuremaid vaenlasi kui needsamad pärast tühjal põhjusel tülli-pööramist. Vaenlaseks muutunud sõbratar teab, kuhu torgata, ega kõhkle torkamast.

Ei mäleta Eerikaga vaenutsemist, vähemalt ei käinud me maailmale kuulutamas, mis me kõik teineteisest teame ja arvame. Võimalik ka, et meie sõprus polnud üldse nii keevaline, et paratamatult oleks viinud lahkuminekuni.

Miski ei kao päriselt. Kui argipäevade oksüüdikiht maha kaapida, naeratab hõbeda lapsepale. Tunnen kuklasse puhuvas tuules ammuste pisarate lõhna, lohutussuudluse maitset, kuulen häält, mis ühtaegu lähedal ja kaugel, ning mõistan, et olen seda häält aastad läbi eneses kandnud, ehkki teised hääled on teda puhuti varjanud, nagu oksüüd katab hõbeda. Oh Eerika, mu väike tüdruk, võtaksin su kaenlasse, aga imelik on.

10

«Imelik on, kas tead,» ütleb Eerika, kui Toomas magama jutustatud ja aeg meid teineteise päralt jätab. «Miski pole muutunud ja kõik on teisiti.»

Ta istub mu kõrvale, mustajuukseline, kuid siiski blond, täidlane, kuid siiski nõtke, küps, kuid siiski lapselik. Ma tunnen, ta on otsast lõpuni naine, selline, kes mehi segadusse ajab, neile mõistatuseks jääb, kandes endaga tervet oma elu, seda, mis läinud, ja seda, mis tuleb, nõnda et ta oma aastatelt on korraga kuuene, kuueteistkümnene ja kuuekümnene. Ta istub mu kõrval, läbini tuttav lapsepõlvesõbratar ja ometi võõras koolmeister, puhtsüdamlik ja ometi kaalutlev, poosivaba ja ometi poseeriv.

Oleme kolmekümneaastased, kaalukausid seisavad tasa, minevik võrdub pikkuselt tulevikuga, Ei või olla, et pool elu juba seljataga, kõik justkui algaks alles! Siiski-siiski, vaata oma lapsi, nemad seisavad alguse juures. Kuid lubage, milles oleks oluline erinevus minu ja mu laste vahel, mille poolest olen mina vanem, targem, rikkam? Otsime ju üheskoos sõnadele seletusi, tegutseme tegutsemislustist, mürame müramislustist, lööme ennast vahetevahel vastu oma illusioone ära. Miski pole muutunud. Ja kõik on teisiti!

«Mis ikkagi on teisiti?» targutan valjusti. «Oleme kolmekümneaastased. Ohtlik iga. Võime puituma hakata. Võime kompromissidesse laskuda.»

«Kõneled sa minust?»

«Kuidas teaksin ma sinust seesuguselt rääkida?»

«Tänase päeva jutuajamiste põhjal. Tunnen su kalduvust jooksupealt järeldusi teha.»

«Ma arvan, sõnad ei anna küllaldast alust inimese üle otsustada. Isegi teod ei kõnele usutavat keelt. Sest paljukest me teeme tahtlikke tegusid, mis kasvavad välja meie loomusest ja mis pole nii või teisiti meie kasvatuse, moraali või seadusandluse dikteeritud.»

«See muide ongi sinu poolt taunitud kohanemisprotsess — või kompromiss, nagu sa ütlesid —, mis tegelikult formuleeritakse loodusseadusena: kes ellu tahab jääda, peab keskkonnaga kohanema. Ma õpetan bioloogiat, küsi minult.»

«Olendi ja keskkonna konfliktil saab olla teinegi lahendus. Inimene ainsana on võimeline keskkonda muutma.»

«Sa ütle: inimkond, mitte inimene,» parandab Eerika. «Üksikindiviid ei suuda midagi, ta raiskab ainult oma jõu. Üksikinimese tarbeks leidub veel kolmas võimalus.»

Eerika laseb sussi jalast kukkuda, see laksatab vastu põrandat nagu püssikuul, sundides mind ootamatusest võpatama. Kui Eerika on tuhvli kätte kobanud ja varba otsa pistnud, heietab ta edasi: «Pane silmad kinni ja kujutle tuuleveskit. See riistapuu on mõeldud terade jahvatamiseks ja käib tuulega. Kui muutub tuule suund, tuleb veskit pöörata, sest pole mõeldav, et saaks tuult käsutada nagu karjakrantsi. Ja siis pööramegi veskit. Mitte kompromissi pärast, vaid et teri jahvatada, et leivajahu saada. Elu tahab elamist, puhugu tuul kust tahes.»

«Ilus küll. Ent see pole kolmas võimalus, ei, ma arvan, see on esimese võimaluse — kompromissi — vastuvõetavaks värvitud kuju.» Niisugune järeldus ei meeldi Eerikale, ta leiab selle vägivaldse olevat.

«Kas teri on vaja jahvatada?»

«Nähtavasti on,» tunnistan mina.

«Kas tuult saab pöörata?»

«Nähtavasti esialgu ei saa.»

«Siis jääb ennast pöörata.»

«Sellisel juhul eelistaksin olla vesiveski.»

Eerika kehitab õlgu. Eerika tõmbab kušetikapi lahti. Eerika hakkab patju välja pilduma, neidsamu, mida ta alles hoolega ära pakkis. Tema üliasjalik tegevus ei nõua kommentaari. Kriitilisel silmapilgul libiseb ta alati ära, vajub olustikuaskeldusse, annab märku, et tühisemaski tegevuses on rohkem tuuma kui viljatus vaidlemises.

«Kogu mu olemus protesteerib igasuguse kompromissi vastu igasugusel kujul. Kui midagi eitada, siis lõpuni. Lõpuni,» üritan jätkata. «Sa eitad niisiis põhimõtte pärast? Mina harilikult eitan vajaduse pärast.»

Eerika vajutab pisikese ööliilia põlema. Valgus, rohkem aimatav kui nähtav, mähib asjad ning magava lapse otsekui pehmesse linasse. Tõusen ja astun need paar sammu Tooma aseme ette. Väike pesemata unustatud käsi lebab padjal rusikas, roosad varbad vaatavad teki alt välja ning liiguvad. Minu Anneli varbad liiguvad ka, kui ta unes jookseb. Naer tuksatab Tooma suunurgis, ta rusikas avaneb nagu lill, ja hele rahu voogab üle minu. Tahaksin Tooma emale öelda, et kõik põhimõtted, olgu omad või võõrad, kingin ära lapse naeratuse eest. Aga ma ei ütle, oleks liiga pateetiline.

Sel ajal, kui mudilase naeratuse väärtust avastan, askeldab Eerika patju soputada, ise mind (või ennast?) ikka veel veenda püüdes. «Mis on praktilisem, kas hakata direktorile seletama, missugust ogarat paberimäärimist ta nõuab, või õigemini temalt nõutakse, või sama aja- ja närvikuluga vorpida see ogar paber valmis, eeldusel, et klassis oled nagunii omaette peremees. See ogar paber õmmeldakse mingisse ogarasse kausta, ilma et sinu elus miski muutuks, kuid su hing jäetakse rahule, sest sa oled selle ogara paberi valmis sirgeldanud ja muud pole sinust tahetudki...» Ma ei ütle midagi. Toomas võib-olla ütleks, aga tema magab. Eerika seisab, selg minu poole, pea kuklas ja pilk jooksmas mööda tapeedimustrit.

«... Ja mis oli mulle kergem, kas püüda säilitada Toomale isa — või alistuda ja lasta tal minna?!» Ülepingutusest murduv hääl kruvib mindki pingule. Enne kui ma midagi öelda või teha jõuan, tuleb krahh.

«Ma lasin tal minna. Ma ei ole võitleja, ei ole positiivne kangelane,» nuuksatab naine ja vajub asemele kummuli.

«Anna andeks,» pomisen, julgemata teda puudutada. «Anna andeks.»

11

«Vesiveski hakkas tööle,» naeratab Eerika, kui ta ennast kogunud on, ja kuivatab silmad. Eerika on tubli nagu ikka. Üksnes harva laseb ta aimata, et tublidus võib ka tehtud olla. Mi. teame teisest inimesest, kui mõieti ennastki ei mõista? Mi. välja lastakse paista, pole rohkem kui pinnavirvendus, hetkeelamus, minutimeeleolu, mis meie sisimaga seotud ja sisimast tulev, kuid mitte sisim ise.

«Võib-olla lähme nüüd magama,» arvab Eerika.

Ööliilia kustub, rõivad langevad kahinal toolidele ja kušett kiunatab kaks korda. Tirime lina lõuani, poeme mugavalt teki sisse. Tuul mängib aknakardinaga, õunapuuoksad kopsivad lahtilükatud ruudu vastu.

«Kas sa magad kaisus?» küsib tema.

«Jah,» kostan mina.

«Alati?»

«Kui kaissu kodus ei ole, siis ei maga kaisus.»

Ohuaken kriiksatab, puuoksad muutuvad rahutuks. Hakkab vist tuult tõstma.

«Kas harjumus ei nürista tundmusi?» uurib tema.

«Nüristab küll, aga ikka on hea, kui kaissu võetakse.»

Toomas nuuksatab läbi une. Ohuaken kriuksub oma rauast hingedel. Meie hinged ei kriuksu, kui tuul pöörab.

«Üheksa aastat,» ütleb Eerika.

«Üheksa aastat,» ütlen mina ja ohkan millegipärast.

«Aga mina ei elanud aastatki. Ja seegi teise naisega kahasse.»

«Sul on Toomas.»

«On, mul on Toomas. Ema pragab siiamaani, et enne muretsenud lapsele isa ja siis alles laps.»

«Mis poiss ise ütleb?»

«Midagi. Hoopis tegutseb. Otsib isa. Tahtis mind vägisi ühega paari panna.»

Kardin paisub nagu puri, nagu suur valge lapsepõlvepuri, mis tõotas meid imedemaale viia ja ometi ei viinud.

«See oli Sulev, kui mäletad, tantsisin millalgi temaga. Nüüd tekkis ta ühele sünnipäevale tädi juures. Mul oli poiss kaasas, kuhu teda ikka jätta. Noh, ja onu Sulev võlus Tooma ära. Ega ta laita mees olegi, musklitega ja puha, ainult et abielus ja õnnetuseks õnnelikult. Toomas pettus rängasti, kui teada sai, et onu Sulevil on pere ja et käesuudlemine ei tarvitsegi midagi tähendada.»

«Mis sa mõtled teha?»

«Ei tea. Eks praegu aja läbi. Kui tööd palju, ei siis pane tähelegi, kuidas aeg läheb.»

Aeg läheb, kuula: tikk-takk-tikk-takk asemepäitsis. Päästmatult,tagasipöördumatult läheb aeg. Ja ööd on nii heledad, et teevad haiget.

«Juta, eks ole, imelikud oleme meie naised. Kes vabad on, need unistavad abielust, kes abieluseisuses, need ihkavad vabadust.»

«Mitte kõik, Eerika.»

«Õige küll, vabandust. Sina oled isemoodi.»

«Mina ei kaotanud oma vabadust, sest mul polnud seda ka enne. Pigem vastupidi — abiellumisega sain hoopis vabamaks, hoopis inimesemaks.»

«Sa abiellusid vara, sellepärast.»

«Ma arvasin teadvat, mida teen. Hiljem selgus, et tuhkagi ei teadnud ma ei elust ega abielust. Mida mehe juures tähtsaks pidasin, polnud üldsegi tähtis. Oluliseks osutus see, mida ma vaadatagi ei taibanud. Oleksin võinud haledasti sisse kukkuda, kuid mul üldiselt vedas, õigupoolest on mul elus alati vedanud.»

«Tähtis on ainult armastus.»

«Mina arvasin ka nõnda. Kuid ometi peab veenduma, kas armastusel on ka vundament all — muidugi ei mõtle ma rahakotti, vaid vundamenti, mis hoiaks hoone püsti, kui harjumus tunded ära nürib, nagu sa ütlesid.»

«Vaevalt ühe abielu varemed teisele heaks vundamendiks saaksid.»

«Laps on vundament.»

«Helmutil olid ennegi lapsed. Ära arva, ega ma sellest asjast midagi looda, ma niisama mõtlen ja meenutan vahel. Naine peab ikka mehest mõtlema.»

Kuulan öö hääli: tuult, õhuakent, kardinat, pilvede liikumist. Tooma hingamist.

«Kas on olemas õnnelikke naisi?» mõtisklen pessimistlikult.

«Õnnelikke? Mõnel üürikesel igavikuhetkel õnnelikke? Oo jaa, ja kui palju veel! Ent püsivalt õnnelikke, läbi elu õnnelikke, üdini õnnelikke — ei usu.»

«Me tahame võimatut.»

«Sest me oleme naised. Naised loodavad rohkemat kui nad iial saavad.»

«Ometi ei tahaks ma mees olla.»

«Mitte mingil juhul.»

Kardin, mille mustrit juba võib eraldada, liigub ja lainetab. Pilved, tuhmuvad tähed ja kuu. Pilved tulevad ja lähevad, tähed süttivad ja kustuvad, kuu kasvab ja kahaneb. Miski ei püsi, kõik on muutlik nagu õnn, nagu armastus, nagu igatsus. Nagu meie isegi. Pilved, tähed ja kuu. Valge kardin hommikuhelenduses. Kaks kooliõde, kaks unistust, kaks igatsust ühe sõba all...

«Mis kell on?»

Eerika sirutab käe päitsisse.

«Pool viis. Head ööd.»

12

Head ööd sellest siiski ei kujune. Ükskõik mispidi ennast ka pööran, ühest nägemusest lahti ei saa — nimelt sellest, kuidas väike Totu endale isa tahtis. Kuigi Eerika midagi täpsemalt ei rääkinud, hakkas minust läbi jooksma terve romaan, ei — film. Näen koguni värve, nii et unenägu see olla ei saa.

Ma viibin justkui mingisuguses kahetoalises korteris, ei tea, kas linnas või maal. Nurgas kükitab klaver, mida eales ei mängita, seinal ripub päikseloojangupilt, mida pererahvas ei vaata muidu kui tolmupühkimise ajal, siis veel käpapalm, tigutoolid. Näen selgesti kogu korterit, ehkki see ei meenuta ühtki neist, millesse mind juhus viinud.

Kaks kaske on maha raiutud ja piida najale seatud. Aga lõhna ei tunne. Kui silmad kinni pigistada, võib arvata, et toas leidub küll rosoljet ja viina ja et keegi daamidest lõhnab väljakannatamatult jasmiini järele, aga kaskedest ei märkigi. Kord-korralt häälekamaks muutuva seltskonna taustal näen väikest nagamanni, seda Toomast ikka, edasi-tagasi seerivat ja tegevust otsivat. Toomal on igav, sest Toomas teab seda sünnipäevavärki juba peast. — Esiti püsitakse vaikselt nagu külmavõetud, räägitakse, et lausa suveilm täna ja Ritil avastati maovähk. Kolm pitsi tühjendatud, ajab mõni onu ennast tingimata vestiväele, tõuseb püsti ja vajutab vasaku käega lipsuotsa vastu kõhtu, et see käima ei hakkaks nagu kella pendel, ning paremaga täidab klaasid ridapidi nii kaugele kui ulatab. Siis ta hüpitab pitsi peos ja hüüab, et võtame, kallis rahvas, selle esimese pisara, kuigi tegelikult on juba neljas. Seejärel tuleb surmkindlalt mõni hilineja, kes sunnib trahvilöökidest kõnelema, kuigi mingeid lööke ei tule. Küsige Tooma käest, Toomas teab, Toomas on seda miljon korda pealt vaadanud, sest ema võtab teda sündimisest saadik igale poole kaasa, sest kuhu üksik ema peab oma põnni panema, ja las laps saab vähemalt kõhu täis. Toomas ronib altlaua kaudu akna juurde. Ma näen, kuidas ta puusa suure palmi poti vastu toetab, kuidas ta kardinat näpib ja tänavale vahib. Väljas mängivad kaks tüdrukut oma igavest keksu. Toomale tuttav pilt: nagu mõni kõnniteeriba keltsast vabaks saab, nii kriipseldavad nad sinna keksukastid. Suuremal plikal karglevad selja peal patsid, päris pikad juba, Toomas ei jõua veel otsustada, kas need on kah parajad hobust mängida, kui tuleb keegi mees ja kutsub patsilist ära tuppa. «Kohe, isa!» ütleb plika, aga enne keksib veel oma rumala mängu lõpuni.

Ma näen, kuidas Toomas täiskasvanu mõtlikul ilmel aknast ära pöördub. Toomal ei ole isa. Aga kui oleks, siis jätaks pooleli ükskõik mis töö, kasvõi kala õnge otsa, ja lendaks nagu keravälk, oleks ainult isa kutsumas. Tollel patsikandjal on isa, ja ta ei tee kuulmakski!

«Totu, tule söö sülti!» leiab Eerika paraja aja olevat pojaga tegelda.

«Ei taha!» nähvatab poiss, nagu polekski ta kooliõpetaja poeg ega kasvatust näinud. Ma arvan, ta toriseb endale habemesse umbes nii, et enne muretsetagu lapsele isa ja siis alles laps. Eks ole ta seda vanaemalt kuulnud, ja ülepea armastab järelpõlv märku anda, et ta mitte ise ei tulnud mõttele siia maailma sündida. Justkui olemata olla oleks nende meelest parem.

Äkki vaheldub solvang uudishimuga. Köögipoolelt kuulukse sügavat mehehäält. Kellelgi aidatakse mantel seljast, perenaine lükkab võõra uhkelt üle ukse tuppa nagu teab mis imeasja, Ime see ongi, niisugune mees! Toomal jääb hing kinni: ei sellesarnast isa ole kellelgi!

Tulija kummardab, naeratab, vabandab. Ta pilk jääb peatuma Tooma emal, mees teeb suured silmad.

«Oled see tõesti sina ... teie, Eerika?»

Silmapilk tehakse ema kõrvale vaba koht, leitakse puhas taldrik ja klaasid. Eerika lööb särama. Jah ilus võib olla see naine, kogunisti ilus. «Kuidas võisin ma aimata...» kõneleb mees ja Tooma pilk püsib tema küljes kui

TÕNIS LEHTMETS

Nimepanek

Kõndis muiste maada mööda
Nimepanija.
Arukalt ja asjalikult
tema talitas.
Vahtis vett ja mõõtis metsa,
habet siludes.
Pani rõhku omapärale
ja kõla ilule.
Ristis kõik me mäed ja orud,
külad jäidki veel.
Läks siis koju leiba võtma,
uinus vanamees...
Tema poistekari hiilis
vaba voliga
ise tööle... Küladele
lausa sorinal
luges nimesid nüüd peale.
Laekvere, Paasvere,
Venevere, Vassivere.
Noored meistrid, nagu teame
olid ühest perest!
Kellavere, Vellavere,
Annikvere, Allikvere.
Õnn, et hella helinat
mehepojad kandsid veres!
Sirevere, Särevere,
Rägavere, Rakvere.
Särtsuv lust ja raksuv riidki
võõras polnud vendadele.
Mõisamured, vallavaevad
teada hulludele.
Reastvere, Vaimastvere,
Ruskavere, Lutikvere.
Poistel vaim kui okas püsti,
trotsituju ere.
Mõni nukralt lage nõlvak
nimetati Lustivereks!
Poolesajani nad lasid,
ristisid kõik veered vereks...
Äkki taat lõi silmad lahti
rõõgatades: «Ah, te keredi»
Polnud enam miski teha
Nimepanijal:
poisinaakmanid ju olid
talle kallid kahl
Ühmas taat: «Eks olgu peale
rõõmu togudell
Külad on kõik oma külad,
niigi kodused.»

Potilillelaul

Oi, sina potilill üleval aknal!
Kitarripoiste tumedad viisid!
Kevadeõhtu ühe tuka ja laka
perekonnabüroosse viisid.

Potilill õitses, et potti lõi pragu.
Akna peal endiselt ilma vahtis.

Lakkaskael laulis: «Sind armastan
nagu...
Noh, ühesõnaga — ei lase lahtil»

Pott läks lõhki ja lill langes rohtu.
Kitarri keel kargas katki plõndil
Noorpaar viis paberid rahvakohtu —
oli kadunud armastus ja õnngi.

Laul kasetohust

Kallis, täna öösel me trukiga
sõitsime tohutükiga.
Tohutükist sai väike paat.
Tahtsime näha imemaad,
kus vohab igihaljus.

Sellel maal pidi püsima armastus.
Rahasse ringi arvatud
ei olevat elust seal palju.
Metsa sees on maja, majas lõhnab
vaik,
iga tuttav on sulle kui päikselaik
ja tööga kergesti harjud.

Vene viisime ujuma.
Aga jõgi oli lai ja tujukas.
Meid nagu millimallikaid
kärestikes pallitas
ja oma tahtmist tegi.
Ta vedas meid lõbi aguli,
linna, kus puud-pöösad kadusid,
ja tõmbas keerisesse gi.
Seal pöörlesime. Päevad meid
tahmasid,
kivid venest tohtu krahmasid.
Seal mõlad meil kulusid orkideks
jõe turja torkides.

Imemaa hakkas mõttest hajuma.
vene vette vajuma
ja aeg oli hüüda appi...
Aga seal nägime ära ka
et meie tohurõbalad
kokku kasvasid uuesti,
ja vene ei vajagi lappi!

Nii igatsuse järele
taas sõitsime tohul, mis väreles
kirkalt kui kaasik märtsis.

Kallis, kui sellist tohtu näed uneski,
ei siis elu veel närtsi!

Eeloleva nädala KINO

«SAABASTEGA KASS»

Prantsuse kirjaniku Charles Perrault' (1628—1703) tuntud muinasjutt on inspireerinud Jaapani multiplikatsioonimeistreid. Me näeme ekraanil imesümpaatset kassi saabastes, kes põhimõtteliselt ei taha hävitada hiiri, mille pärast teda jälitavad tema vurrulised ja verejanulised kaasvennad. Me näeme ka teisi muinasjutukangelasi: lihtsameelset kuningat, võluvat printsess Rose'i, temale andunud Pierre'i ja suurt volaskit Luciferi, kelle jõul pole piire...

Filmi peamine iseärasus on lavastuse hämmastav graatsia ja elegants, mis nii meenutab Walt Disney multifilmide laadi.

Kangelastele kaasaelamine peaks valmistama rõõmu nii pisikesile kui suurile.

Värvilise laiaekraanilise multifilmi lavastas K. Yabuki.

«PARMA KLOOSTER»

on aastate eest meil ekraanil olnud.

Meenutuseks:

* prantsuse film, pärineb aastaist 1947—1948;
* lavastatud Stendhali romaani järgi;
* režissöör Christian-Jaque (sünd. 1904), tema teisi filme: «Tulp-Fanfaan» (1952), «Kui kogu maailma noormehed...» (1955), «Babette läheb sõtta» (1959), «Kaalukad tõendid» (1963);
* peaosis Gérard Philipe (1922—1959) ja Maria Casarés.

H. TAMM

kruviga kinni. Käsikaudu leiab poiss tugitooli, kuhu vajub istuma, jälgides läbi palmi käpamoodi lehtede, kuidas ema ja onu teineteisele sülti pakuvad.

Mees tuli, nägi ja võitis. Millega? Eks laiade õlgadega. Selles eas poisi juures ei saavuta edu ei kaunis naeratus, ei naiselik nõtkus, ei veel, need asjad tulevad hiljem. Niisugusele naakmanile näita ikka kõigepealt lihased ette, kui üldse tahad endast midagi kujutada.

Toomas näeb, et ema sobib võõraga. Miks ka mitte, see on ju tema ema, sellist ema ei ole kellelgi. Olgu peale, et mõnikord sikutab-sakutab. Tal on närvid krussis ja Toomas on süüdi, ütleb vanaema. Kuid täna pole emal midagi krussis, ainult juuksed, ja nad aina naeravad — hääletult nagu tummfilmis: siia palmi alla pole ju kuulda. kõik käratsevad võidu. Tuba lõhkeb rahvast, kuid Toomas ei näe kedagi peale ema ja selle onu, nad oleksid nagu kääridega teiste hulgast välja lõigatud.

«Onu Sulev vist meeldib sulle?» küsib keegi tädi, kes morsikannuga mööda läheb. «Ega sul igav ole?»

«Ei,» vastab Toomas. Täiskasvanud küsivad alati mitut asja korraga ja siis nad ei tea, mille kohta vastus käib. Kuid ega see neid eriti huvitagi, nad lihtsalt tahavad endast head muljet jätta.

Ja siis suudleb onu Sulev ema kätt! Poisist käib rõõmus tuksatus läbi. Tahaks kangesti nende juurde minna, tahaks põsega onu Sulevi käist puutuda. Aga Toomas aimab, et seda küll ei tohi, et praegu peab olema hästi kuss, nagu teda polekski veel maailmas. Onu Sulev suudles ema kätt! Toomas kerib ennast suurde tigutooli ja otsib käetoel kuklale pehmema koha. Siis paneb ta silmad kinni ja mõtiskleb. Poiss näeb krohvitud laes valgeid pilvi, mis on nagu vaht sinisel merel. Ümberringi kohiseb meretäis inimhääli, kohiseb lakkamatult...

Toomas ärkab sellest, et ema talle kampsunit selga topib. Poolikust unest on vilu tõusta. Onu Sulev seisab siinsamas.

«Vaata, või see ongi sinu pesamuna.»

«Suur mees juba,» õhkab ema, justkui oleks see halb, et lapsed kasvavad. «Pane kampsun selga, hakkame minema.»

Kolmekesi astutakse jahedasse õhe. Onu Sulev hoiab ema kütinarnukki, aga Toomas peab ees käima, sest lapsed ja koerad käivad ees. «Sul on vist kodus raske küll kahe naisega,» arvab onu Sulev. See kõlab nagu tavaline nööbikimisjutt, millega suured ennast lastest ja koertest paremaks arvavad. Kuid onu Sulev ei tarvitse selline olla. Toomas jääb mõtlema: miks ta siis raske ei ole, eriti vanaemaga, kes alati sõitleb, et ära pimeloom roni ühtevalu puid pidi, sadad veel alla, kisud püksipõhja ammuli.

Väraval jäädakse seisma. Onu Sulev valmistub minekule. Ta siis ei tulegi sisse?

Ei onu tule, onu räägib lohutusejuttu, et võtab suvel paadiga järvele, ütleb, et oma pojale seltsiks. Tal on siis poeg? Ta on siis ühe poisi isa! Toomas tunneb äkilist vaenulikkust tolle tundmatu poisi vastu, kes nagunii on igavene nannipunn.

Üks keeruline küsimus vaevab Tooma pead, kui nad emaga üle pimeda hoovi lähevad. Küsimus on tähtis ja erakordne ning poiss ei oska teda sõnadesse püüda. Suure vaevaga saab see lõpuks kuju:

«Onu Sulevi pojal on ema ka?»

«Kuidas siis muidu!» hakkab ema naerma.

Aga ema naer on nii kurb ja kased ei lõhna üldse ja onu Sulev suudles ilmaasjata ema kätt. Toomas on hirmus väsinud, ta ei või enam, ta pistab kõigest väest tönnima.

Ema ei mõista poissi lohutada, sest kes lohutaks teda ennast. Ta ütleb ainult:

«Narrike, eks meil ole kahekesi hea küllalt!»

13

Muidugi on neil kahekesi hea küllalt — enamasti. Lihtsalt rõõm vaadata, kuidas ühel nõul ning jõul tegutsetakse, teineteise sabas riputakse, teineteist narrustega üle trumbatakse.

Ometi sigineb kuri kahtlus — Eerika pärast. Liiga vähe ollakse kahekesi — mõnikord. Ma ei mõtle talvepuude muret, mis kah naisinimese võib halliks teha, külakoolmeistri asi, need tühised halud toimetab talle lõppeks kohale kasvõi mõni lapsepapa. Aga ma kahtlen, kas töö ja laps suudab täita ühe naishinge tervet elu. Eriti veel poisslaps, kes ei pääse puu otsa ronimisest, ja sinna sa talle juba järele ei lähe. Ühel ilusal hommikul märkad, et poeg on võõraks jäänud, ära läinud sulle tundmatute sõprade juurde, sukeldunud sulle käsitamatutesse unistustesse, ja sa jääd üksi, silmitsi iseendaga.

Mõnel lõhnaval jaaniõhtul küünarnukitad aknalaual, ja sul on tunne, et hing tahab rinnust välja, tahab rinna tükkideks käristada. Sa näed, kuidas terve alev läheb paaritsi, ka need, kes muidu isekeskis vingu kisuvad. Ja olgu mõni naine kuitahes lohvakas või lombakas, tal on käevangus üks, kes ta eest seisab ja kelle seltsis ta magab. Olgu too mees pealegi mis ta on, ometi on ta oma, ja sa võid vähemalt jaanilaupäeval temaga käevangus ristirahva sekka minna.

Eerikal pole kedagi. Eerika kannab ikka alles südames oma poja isa. Helmut seisab tihti tema kõrval, kui ta nõusid peseb või vihikuid parandab, aga see on paljas mõttekujutus, millest rohkem ahastust kui abi sigineb. Helmut on arg, Eerika uhke, ja nii pole loota, et nad millalgi päriselt kokku saaksid.

Kolmekümnene Eerika on küllap üpris maiste mõtetega ringi vaadanud, üpris kaaluva pilgu alt alevi meespere läbi lasknud. Vallalised on liiga noored, jääks vaid perest ära võtta. Eerika ei satuks sellestki hämmingusse, kui teda ainult tõsiselt tahetaks. Öövõõraks jääda, seda ju plaanitses alguses nii mõnigi, ja Eerika-sugusel olnuks justkui kohustus neid vastu võtta, kui tal juba kes-teab-kust korjatud laps on. Ent Eerika jutt oli lühike. Lapsega tüdruk osutus liiga peeneks ning meeste tuhin vaibus, tekitamata kahjutuld. Ausalt öelda nad kaotasid vähe, need aleviku noored mehed, kes varakult koolipingi orjusest põgenevad ja kellele edaspidigi õpetajarahva nägemine ebameeldivaid asju meenutab.

Mehed pelgavad intelligentseid naisi, nendega on raske elada, nende kõrval peab mees end alalõpmata sirgu hoidma, et pikem näida, aga mõnusam oleks töölt tulles end lõdvaks lasta. Mida lihtsameelsem naine, seda suuremaks paleuseks on talle keskpäranegi mees. Sellest siis tuleb, et mehed küll imetlevad roosi, ent naiseks võtavad kapsa. Õige ka, roos närtsib nagunii, kapsas aga kõlbab vähemalt patta panna.

Nõnda võis roos ihuüksinda alevikivide vahel ära õitseda. Möödakäijaid ju on, aga kes viitsiks talle põudsel ajal kruusiga vett tuua. Nõnda seisavad asjalood suures maailmas. Ei maksa loota, et siin alevikus midagi teisiti oleks.

14

«Ei maksa loota, et siin alevikus midagi teisiti oleks,» pajatab Eerika hommikusi nõusid kuivatades. «Ikka teemaja ja mootorrattad, ikka kummipuu toapool akent ja mairoos õuepool akent, ikka searuigam, lehmamullikas ja kapsamaa. Ühtmoodi elumajad, ühtmoodi mõtted, üht tegumoodi rõivad ja ühtmoodi tabud. Mille eest kass peksa saab — et käitus oma kassiloomuse kohaselt, arvestamata kombeõpetuse nõudeid.»

Edasi Vestlus ringis

„Vanemuine" madjarite maal

«Vanemuine» on nüüd siis Ungari-turneelt tagasi. Et sõidumuljed väga vanaks ei läheks, palusime Eesti NSV rahvakunstnikul Epp Kaidul, kelle lavastatud «Inimese tragöödia» kauge reisi põhjuseks oli, kokku kutsuda väikese vestlusringi. Et meeldejäänut ka lehelugejatele jagada. Teatri ühes proovisaalis järgnev jutt siis maha räägiti. Päris küsimistekostmiste korras vestlus just ei hargnenud. Rääkis üks, täiendas teine. Nii et rasvases kirjas lõigukesed on rohkem tinglikud, jutuajamise kirjapanekul süsteemi mõttes vahele lükitud.

Et «Vanemuine» võitis Imre Madáchi «Inimese tragöödiaga» üleliidulise ungari näidendite festivali ja sai preemiaks võimaluse sõita oma töövilja näitama esikoha toonud lavastuse autori kodumaale, on üldiselt teada. Huvitusime, mida see võidufakt täpsemalt tähendab ja veel — miks teise lavastusena viidi kaasa just «Kihnu Jõnn».

Epp Kaidu: Teatrid on reisinud varemgi ja oleme seda teinud meiegi. «Vanemuise» seekordne sõit erineb aga suuremast osast turneedest põhimõtteliselt. Selle otsustas puhas võit ausas ja avalikus võistluses. See on minu arvates eriti oluline.

Miks aga «Kihnu Jõnn» teisesena kaasa sai võetud? Esiteks — Smuul, teiseks — «Inimese tragöödiat» igal õhtul poleks lihtsalt jõudnud mängida.

Mitu etendust Ungaris andsite?

Epp Kaidu: Alustasime Budapestist. «Thália» teatris etendasime kahel korral «Inimese tragöödiat» ja ühel korral «Kihnu Jõnnu», Székesfehérváris niiöelda läbisõidul korra «Tragöödiat» ja Veszprémis kumbagi ühe korra.

Trupp oli väga tubli. Veszprémis näiteks polnud pöördlava, pidime kõik käigupealt ümber seadma. Enne iga etendust tuli proovi korras tükk algusest lõpuni läbi võtta, et uue lavaga harjuda. Keegi ei ilmutanud väsimust, etendused läksid tõusuhoos.

Hea, et olime vabad muudest töödest, mis kodus ära tuleb teha. Kui meil kodus näitleja jõuab teinekord lavale viimasel hetkel, siis seal olid inimesed juba aegsasti kohal, treenisid. Tulemuseks oli pidev vormisolek. Ei mingeid hingetõmbeaegu, mis Tartus teinekord kipuvad etendusse sisse tulema.

Olemegi jõudnud peamiseni — kuidas hõimurahvas «Vanemuise» etendusi vastu võttis?

Epp Kaidu: Väärib märkimist ühtlaselt soe vastuvõtt. Isegi Székesfehérvári ja Veszprémi sõideti Budapestist meie etendusi vaatama ja üle vaatama. Etendusi jälgisid kohalikud Luciferid, Aadamad ja Eevad, kellega meie näitlejail tekkis sidemeid. Lõpubanketil oli viis näitejuhti, kes kõik «Inimese tragöödiat» lavastanud. Kõigiga oli juttu, ja ikka räägiti tunnustavaid sõnu.

Heikki Haravee: Algul olevat arvatud, et mida need eestlased Madáchist ja «Inimese tragöödiast» teavad. Kui aga etendus ära oli vaadatud, kõlasid spontaansed väljendused — fantastiline! Kõige rohkem oldi meeldivalt üllatatud sellest, et kohalikud Madáchi lavastamise traditsioonid on põhjalikult murtud.

Epp Kaidu: Kui tund aega pärast etendust teatrimajast väljusime, ootas veel teatrisõpru, kes tahtsid autogramme saada.

Aga «Kihnu Jõnn»? Teatavasti õppis Heikki Haravee Ajaloolise Tõe rolli ära ungari keeles. Kas aru ikka saadi? Ja kuidas muidu läks?

Heikki Haravee: Eks see oli omamoodi risk küll. Saalis tekkis kohe elevus. Pärast endal põlved värisesid, enne polnud närveerimiseks mahti. Aru saadi küll, ainult mõningast aktsenti mainiti hilisemates jutuajamistes.

Elmar Salulaht: Rahvas võttis etendused vastu nagu Tartuski. Naerukohad olid täpselt samad mis siingi. Oli see nüüd tõlgi teene või mine tea. Tegime mõningaid kärpeid, sest ega tea, kuidas need merenaljad kuivema maa rahvale mõjuvad. Tundus, et tuli kasuks — etendus sai rutem otsa.

Millised olid reageeringud ajakirjanduses?

Epp Kaidu: Positiivsed. Aga neid võiks juba vahetult, tõlgituna teie lehes tutvustada. Niipalju siiski — meile räägiti, et paljud teatrikriitikud, kes juba hulga aega on vaikinud või siis kriitiliselt välja astunud, võtnud nüüd sule kätte, et meile tunnustust jagada.

Lembit Eelmäe: Ühe filmi-, teatri- ja muusikaajakirja esikaane siseküljel oli kaks suurt pilti — ühel Elisabeth Taylor, teisel meie Eeva, Aadam ja Lucifer. Näete, kui väike on maailm ja kui palju kuulsusi mahub ühele paberilehele korraga!

Milliseid tähelepanekuid võite veel võõrustajate kohta teha?

Lia Laats: Kõik oli väga hästi ja täpselt organiseeritud.

Elmar Salulaht: Just. Teenindamine oli tähelepanelik ja viisakas. Kui hotelli sisenesime, valmistusime vähemalt pooletunniliseks dokumentide vormistamiseks. Ei midagi niisugust. Haarati meie kohvrid ja kanti tubadesse, kuhu ka meil tuli ilma pikema ettevalmistuseta asuda.

Niisugune hool saatis meid kogu aja.

Kes ükskõik mis maailmakaares reisinud, imestab alati, et igal pool kohtab eestlasi. Kas teil ka niisuguseid kokkupuuteid oli?

Epp Kaidu: Oli küll. Lavale saadeti mitmel korral lilli eestikeelsete tänusõnadega. Meiega ühes hotellis elas ka hulk eesti autojuhte, kes «Ikarustega» meil ülitublilt sõitnud ja preemiaks, nagu meiegi, Ungari-sõidu ära teeninud.

Lembit Eelmäe: Nägime teisigi tuttavaid. Budapestis kohtasime hotellis Virgilius Noreikat, kes alles üsna hiljuti «Vanemuises» laulis. Temagi teadis juba, et meil olevat hästi läinud.

Epp Kaidu: Kohtasin ka Tovstonogovit, kes hakkab Rahvusteatris «Revidenti» lavastama.

Tavakohased on niisuguse sõidu puhul kindlasti ka mitmesugused ametlikud vastuvõtud?

Epp Kaidu: Neid oli päris rohkesti. Partei keskkomitees, kultuuriministeeriumis, Veszprémi oblasti ja linna juhtide juures. Lisaks pressikonverents. Igal pool soojad sõnad, kingitused. Kõik jättis mulje, nagu oleks ikka tõepoolest töö tõttu meist lugu peetud.

Lembit Eelmäe: Koos Lia Laatsi ja Einari Koppeliga käisime kohtumisel Veszprémi ametiühingute kultuurihoones. Võõrustajate palvel rääkisime oma teatrist, ametiühingutöost. Tunti huvi meie repertuaari vastu. Võisime nimetada mitut ungari autori tükki, mis «Vanemuises» laval olnud, lisaks «Inimese tragöödiale» veel «Hary János» ja «Seotud silmadega». Taheti teada, kas me ei kartnud tulla Ungarisse Madáchi teosega. Mis meil öelda — et kartsime küll, aga kui ikka ungarlastest koosnev žürii meid juba ise selle au osaliseks välja valis, siis tuli üks jagu julgust tagasi. Liigutus-pisara võttis silma pioneeride koori eestikeelne laul «Oh mina väike mehekene, põlvepikku poisike».

Juttu oli palju — Ungarimaast, selle eksootikast, Doonaust, Budapestist, muusikast...

Milliseid kokkupuuteid veel Ungarimaaga ja sealse rahvaga oli?

Epp Kaidu: Külastasime teatrietendusi, käisime kinos ja nautisime mustlasmuusikat.

Elmar Salulaht: Siofokis, ühes rahvuslikus söögikohas, saime kuulda päris virtuoosseid pillimehi. Torkas silma, et mängitakse ilma noodita.

Ei meeldinud, et neil rahareform veel olemata. Paberit tuleb palju kaasas kanda. Läksin jooma klaasi limonaadi, kallasin pungil peenrahakoti letile — et võtke ise, palju vaja. Pool jäeti alles.

Lembit Eelmäe: Kogu sõidu aja valitsesid ilusad ilmad. Ainult kord Veszprémis sadas kergelt. Ungarlased ise näeksid meeleldi rohkem sademeid. Doonau veeseis olevat madal. Ähvardavat põuaga.

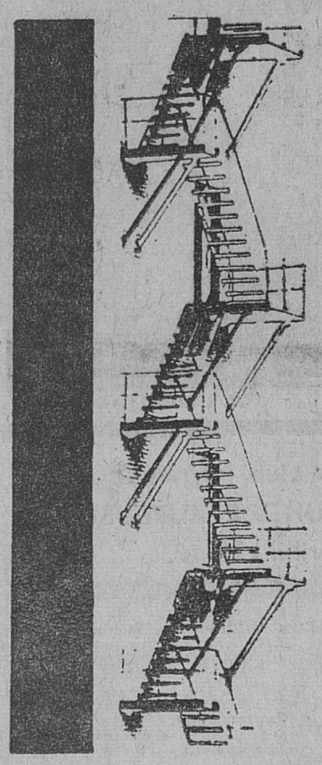
Heikki Haravee: Kes Ungarisse sõidab, ärgu jätku pealinnas käimata taastatavas kuningalossis — rahvusmuuseumis. Erakordselt hoolikalt tehtud restaureerimistööd ja maitsekas ekspositsioon muudavad muuseumis veedetud tunnid naudinguks.

Elmar Salulaht: Kõige rohkem jääb ikkagi meelde see erakordne südamlikkus, millega meid ümbritseti. Kui Siofokist ära sõitma hakkasime, olid kõik kokast alates ja orkestrantidega lõpetades akendel hüvastijätuks lehvitamas.

Epp Kaidu: Sama kordus Budapesti lennujaamas. Olime juba lennukis, saatjad aga seisid ikka veel lennujaama terrassil rivis meile viipamas.

Jutust kokkuvõtteks sobivad hästi Lembit Eelmäe sõnad: «Niisuguste sõitude puhul ei hooli ei füüsilisest ega vaimsest koormusest. Läheks ikka ja jälle uuesti kuhugi, et enda poolt midagi pakkuda ning vaadata ja kuulata ja... jälle tagasi tulla, sest kodus on ikka kõige parem.»

A. LUUR

VÄRSKE FOTOGRUPI NÄITUSELT

Ülikooli klubis avati fotogrupi «Aspekt» näitus. Eksponeeritud on üle 100 töö viielt autorilt (T. Harju, T. Erikson, R. Nigol, T. Lepiku, V. Parhomov). Näitus on avatud 23. aprillini iga päev kl. 14—19.

T. ERIKSON.
«TREPP».

4. APRILLIL MÖÖDUS 27 AASTAT UNGARI FAŠISMIST VABASTAMISEST

AGNES NEMES NAGY

on Ungari lüürilisemaid ja fantaasiarikkamaid keskealisi luuletajannasid. Kirjutab sümbolistlikke (loodus) luuletusi: «Luuletaja on tundeinimene. Kui palju kordi olen tahtmatult nimetutele tunnetele konventsionaalse nime andnud!» (A. N. N.)

Alljärgnevalt mõned värsid kogust «Päikese ringkäik» (Napforduló, 1967).

Magavad hobused

LÄJÖS KASSAKILE

Detsember. Keskpäev. Tuulevallas
mäeveer ja avar lumeväli.
Laugjal nõlval üks kivivare.
Ümar otstest,
kuum, valge lumelina
üks hunnik magavaid beduiine.
Mis näod need kumaras
maa poole, pöösas, pimedas,
ses tagurperi kujukuhilasi
Mis ärakuivand, mustad
juurejooned, ja nendel
nii kuumav, hämune on hingus —
ja süvasügav-kalda all
mis beduiinihobused, kel
vormid turses siit ja sealt,
ja nagu tallilatrites
nad tummalt kopsivad, ja
nägematult,
ja juurehabemikud — suured
lakad —
maa all neil lehvivad —
Ning nendega mis imet liigub:
kui põlevad maa-hobused —
seljal mullased ja pruunid tammed,
lehejuustega üksühest ülespoole
nad küünituvad, ja hiigelhüppega
siis välja saavad.

Tagasitulek

See oli laud. Leht, jalg see oli.
See oli traat. Lamp, selles õli.
Siin kõrval seisis klaas. Siinsamas.
See oli vesi. Seda jõin ma.

Siis aknast pilgu heitsin välja
Ja nägin: viltu udu vajus,
Ja aasa tuhmi järve hajus
Suur hõbepaju oks kui sajus.
Ma uurisin aknast ilma
Mul oli mõõk. Ja silmad.

Nüüd toolijalgade keskel elan,
Igale asjale põlvepikku.
Kuni — õlaga lõikasin avarust —
Kui palju lindel Ja vabadust!
Parvedes lennelda oli lust.
Olin kui õieleht tuulte vallas.
Tuledes löömav, särasin alla.
Ühe hooga end laiali pildudes
Linnusüda mu klirises kildudeks —
Kui lennata nüüd veel saaks!
Kui saaks
See taevas oli. See tulekaar.

Lähevad

Kõigepealt ärkab Ariel,
kiire on koori laulma sel.
Seejärel tõuseb Rafael.
Jää hetkeks, sind palun, ole veel!
Noorusest, rõõmust minema peab.
Siis aeglane Gabor end teele seab.
Ära veel minel Ta nägu kurb
nii pehme oli kui kaseurb.
Viimaseks koju jäi Mihály:
Raudhalli asteljuuksega, kel
on inglisüda — sama hell.
Su sufaanihõlma külge haardun —
see õunapudrune veel ... Hardun:
Ära minel Jää! huulil vaid.
Ja siiski ära läks Mihály.

Tõlkinud ENE ÕUNAS-ASU

«AARETE SAAR»

1881. aasta suve veetis Robert Louis Stevenson abikaasa ja kasupoeg Lloydi seltsis Šotimaal. Tuulisel ja vihmasel 10. augusti päeval astus Stevenson Lloydi tuppa vaatama, mida ta seal teeb. Poeg joonistas värvipliiatsitega mingisugust kaarti. See tegevus haaras kirjaniku kaasa. Ta joonistas mäed ja metsa, ühele kohale kaardil kirjutas «Luukere saar», teisele «Hulk aardeid siin» ja kaardi kohale «Aarete saar».

Kirjaniku kujutlusse tekkisid raevukad ja päevitunud piraadid. Nende mõõgad helkisid päikesepaistes...

Lloyd ootas, et mäng jätkub, kuid selle asemel asetas Stevenson kaardi taskusse ja läks oma tuppa, kus ta asus koostama uue loo plaani.

Juba järgmisel päeval luges ta Lloydile ette esimese peatüki.

Stevenson ei mõtelnud käsikirja trükki toimetada, vaid tahtis Lloydi lihtsalt lõbustada. Kuid suvilas käinud kirjaniku sõbrad, Sidney Colvin ja Edmund Gosse kuulsid romaani ette loetavat ning Londonisse jõudnult teatasid ajaloteredast rööviromaanist kirjastaja James Hendersonile.

Henderson külastas Stevensoni. Luges läbi mõned peatükid ja otsustas lõppu ära ootamata hakata romaani avaldama.

Saabus talv. Stevenson sõitis Šveitsi kuurortlinna Davosesse ja lõpetas seal «Aarete saare».

Aarete saare kontuurid meenutavad Haiiti saart. Silveri osaliseks prototüübiks oli Stevensoni sõber luuletaja William Ernest Henley, tugeva jõu ja häälega mees.

Raamatu kirjutamisel toetus Stevenson ka kapitaalsele uurimusele «Üleüldine, kõige tuntumate mereröövlite (poolt kordasaadetud) röövimiste ja tapmiste ajalugu». Selle 1724. aastal ilmunud teose koostajaks oli keegi kapten Charles Johnson. Niisuguse nime taga oletatakse varjuvat Daniel Defoe. Vene keelde tõlgiti «Aarete saar» 1889.

B. GOLDOVSKI

SERGEI GERASSIMOVI UUS FILM

Gorki-stuudios vändatakse filmi «Armastada inimest» (esialgne pealkiri «Linnaehitajad»), mis on mõtteliseks jätkuks filmile «Järve ääres». Kui seal kõneldi, kuidas inimene peab loodusesse ja selle ilusse suhtuma, siis Gerassimovi uus teos vaatleb inimese loodud ilu. Film on pühendatud arhitektidele. Nagu režissööri varasemateski töödes on keskse kohal inimesed oma kirgede ja keerulise armastusega.

Noort arhitekti Tanjat mängib Zanna Bolotova (fotol).

V. MASTJUKOVI foto — TASS

Keelejuttu

Ilmus trükist vana-Rooma kirjanduse antoloogia. Lõed Ovidius Naso heksameetreid või Cicero kõnesid Catilina vastu ja lausa põled imetlusest: milline peenus, milline vaimukus, milline mõtteerksus! Ja milline imepärane keel! Ometi on need asjad kirja pandud kaks aastatuhat tagasi. Sealsamas aga satuvad su pilgu alla meie endi helgemate peade kirjutised sada aastat tagasi, nagu neid aeg-ajalt perioodikas taastrükitakse, ja jahmud: kas tõesti meie esivanemad nii lähedasest minevikust võisid nii kohmakalt, naiivselt ja primitiivselt väljenduda? «Ärgo pango kegi immeks, et jubba ni ruttu jälle lojuste kaitsmisest rägime, kui inimestelgi iggal pool weel tarvilist kaitsmist ei arwata ollewad» või «Tänawu taheti, et ta (maakera) ebausklaste ja kergeusklaste silmas pidi likuma, päälegi komeet teda pihuks ja põrmuks lööma, aga säh, meie teised pattused inimesed wõime nüüd just ümberpöördud hüüda: «Aga ta seisab ometi!»» («Eesti Postimees» 1872, vt. «Sirp ja Vasar» 1971 nr. 53).

Mis see siis on? Kas inimesed 2000 aastat tagasi olid intelligentsemad kui need, kes elasid sajand enne meid? Muidugi, papa Jannsenit ei saa ju Ovidiuse ja Cicero kõrvale seada. Aga ometi...

Ei, küsimus on vaid selles, et vana-Rooma autorid sattusid hea tõlkija kätte, kes antiikse ladina teksti on andnud edasi mitte selles eesti keeles, mida meil räägiti 20 sajandit tagasi, vaid tänapäeva keele vahendite kogu rikkusega, aga saja aasta eest meie territooriumil käibinud maakeelt, pole eesti keelde tõlkida üritatudki.

Kas toimetajad, kes meie omaaegsete sõnaseadjate ja -meistrite tekste originaalkujul taas trükiveergudel ära toovad, seda tahavad või mitte, aga alltekst säärastest publikatsioonidest jääb vähemkogenud lugejale niisugune: vaadake, kui rumal, vanamoeline ja naljakas isegi meie haritumate esivanemate mõttelaad ja keel ikka olid! Ning hoopis tagaplaanile jääb tõik, et sel ajal rääkisid ja kirjutasid nad kõige eesrindlikumat eesti keelt, mille najal tõstett rahva vaimuharidust ja edendati kultuuri, ilma milleta me ka tänapäeva kultuuri rikkusteni poleks jõudnud. Nende mõttelaad ja väljendusviis aga polnud põrmugi primitiivsemad kui meie omad, ainult et väljendusvahendite valik oli siis teistsugune ja piiratum. Ja kui me seda, mis neil oma rahvale öelda oli, tahame adekvaatselt tänapäeva lugejateni tuua, peaksime nende mõtted ka tänapäeva keelde tõlkima kogu selle väljendusvahendite rikkust kasutades.

Shakespeare'i lugejatele tema kodumaal pole ilmselt tarvis selle sõnameistri keelt tänapäeva inglise keelde tõlkida — väljakujunenud kultuurkeeled pole nii suuri metamorfoose läbi teinud. Aga on selge, et «Hamleti» eestikeelne tõlge, mis tehti sajandi algul, enam tänapäeva eesti lugejat rahuldada ei võinud ja teost tuli tõlkida uuesti. Ja on päris selge, et aasta 30 pärast peame seda jälle kord tegema. Aga kuidas on meie endi klassikute Bornhöhe, C. R. Jakobsoni, Vilde, Petersoni või teistega? Kui neid teoseid tõlgiksid tänapäeval sakslased, siis ei teeks nad seda muidugi mitte XIX saj. alamsaksa murdes, vaid tänapäevases saksa keeles — täpselt samuti, nagu talitasime meie Ovidiuse ja Cicero puhul eelmärgitud antoloogia väljaandmisel. Millisel kujul aga on nad praegu kättesaadavad eesti keeles? Kas ei peaks ka neid aeg-ajalt samuti tõlkima (mitte ainult redigeerima), et neile tagasi anda seda värskust ja uudsust, mis oli neil siis, kui nad esmakordselt lugeja ette ilmusid?

Mis aga Jannseni jt. kirjameeste lugude taasavaldamisse puutub, siis jätkugu meil pieteeditunnet nende vastu niisama palju kui teiste rahvaste kultuuri edendajate vastu: ärgem pakkugem nende tolleaegses keeles trükitud tekste tänapäeva lugejate naerutamiseks!

R. ALLER,
ajakirjanik

Papa Jannsen ja Cicero

(KIUSUREPLIIK)

Autor ja tema aeg on lahutamatud

On niisugune teadus — tekstikriitika, ja küllap vist R. Alleri sõnavõtt ärgitab ka selle ala esindajaid sõna võtma. Avaldaksin vaid toimetuse palvel oma seisukoha J. V. Jannseni (ja teiste tolleaegsete meeste) tööde tänapäevaste väljaannete kohta.

Asi on ikkagi selles, et autor ja tema aeg on lahutamatud. Tänapäeva lugejat häirib nähtavasti vana kirjaviis ja seda pole mõtet säilitada, kuid autori sõnavaraline ja stiililine omapära tuleb igal juhul alles hoida. Kui Shakespeare'i tänapäeva eesti keelde tõlkida, eks me tee seda tõepoolest praeguse eesti keele tasemel, kuid eks püüa kogenud tõlkija ikkagi leida sugemeid, mis lugeja viivad kontakti selle ajaga, millal töö on kirjutatud. Kui kadunud Mart Lepik tõlkis Kreutzwaldi kirjavahetust, siis kasutas ta muidugi nüüdisaegset eesti keelt, aga markeeris samas väga osavalt Kreutzwaldi keelepruuki, kasutades tõlkes näit. Kreutzwaldi omapärast sõnavara (näit. *sõnumik* 'kiri'). Minu arvates oli see väga õige tee. Ovidiuse ja Cicero ladina keel on klassikalise ladina keele tippe ja tõlgime seda ka eesti keele tippsaavutuste tasemel, aga küllap siingi on teadlik tõlkija nuputanud, kuidas edasi anda eri autorite stiili vahet tõlkeski, kuidas markeerida seda, et üks autor kasutab näit. arhailisemat keelt kui teine.

Jannseni ja tema kaasaegseid (ja ka veel varasemaid eesti keele pruukijaid) saab ju muidugi nüüdisaja eesti keelde tõlkida, kuid siis pole nad enam need. Kas on meil õigust ja põhjust näit. Mülleri jutlustes asendada niisugused sõnad, nagu *kõhnret, oorsak, hüüs, kebjamasti* tänapäevasematega (*kurat, põhjus, varandus, kergemini*)? Eespool toodud näide Jannsenist oleks tänapäevases kirjaviisis: «Ärgu pangu keegi imeks, et juba nii ruttu jälle lojuste kaitsmisest räägime, kui inimestelgi igal pool veel tarvilist kaitsmist ei arvata olevat.» Täiesti korralik, sorav ja mõttekas ütlemine, koomilist ei ole selles midagi. Teeme nüüdisaegsemaks: «Ärgu keegi imestagu, et juba jälle nii kiiresti loomakaitsest räägime, kui arvatavasti inimestelgi igal pool veel vajalikku kaitset ei ole.» Tõepoolest, siledam sai küll — ainult et see pole Jannsen.

Võime tõepoolest ütelda, et eesti keel oli sajand tagasi mõnevõrra vaesem. Aga asja ajas ta ikkagi kenasti ära ja mõnes mõttes oli ehk omapärasem ja talupoeglikult rikkamgi, häbeneda pole meil kummatigi mingit põhjust. Ja küllap säilitame saja aasta pärast ka Tammsaare ütlemisviisi ning sõnavara, tehes seejuures võib-olla vaid hädapäraseid ortograafilisi muudatusi.

J. PEEGEL

2. Palju annaks paremini teha

UUS AJAKIRI?

Vabariiklikest ajalehtedest on maaehitusele viimasel ajal piisavalt tähelepanu pööranud «Rahva Hääl». Sealt võib leida asjalikke, sõlmküsimusi käsitlevaid kirjutisi. Teatud puuduseks on vahest see, et mitmed teravaid, suure majandusliku tähtsusega probleeme esitavad artiklid, nagu näiteks eespool mainitud professor L. Jürgensoni kirjutis, on jäänud edasi arendamata. Tartu linna ja rajooni leht «Edasi» on rohkem avaldanud publitsistlikke, veidi iluts evaid kirjutisi. Üheküls ne on «Edasi» vaimustus suurfarmidest. Eesmärk ei ole mitte suurfarmide ehitamine, vaid toodangu ja tööviljakuse tõstmine. Selle saavutamisel ei pruugi suurfarmide ehitamine olla ainus abinõu. Pealegi oleks kasutegur ilmselt suurem, kui suunaksime tähelepanu kogemustele, kuidas kohapealse initsiatiivi abil lihtsamalt heade tulemusteni jõuti.

Maaehitust puudutavate uurimistööde tulemusi on avalikkusele tutvustanud peamiselt «Sotsialistlik Põllumajandus», kuid aastate möödudes järjest vähem. «Ehitus ja Arhitektuur» ilmub harva ning on määratud teisele lugejaskonnale, seega ei suuda ta tekkivat tühikut katta.

Artiklite jaotumine teemade kaupa peaks peegeldama vastava ajavahemiku põhiprobleeme. Lautade ja sigalate kohta on «Sotsialistlikus Põllumajanduses» kirjutisi ilmunud pidevalt. Artiklid käsitlevad põhiliselt neid teemasid, mida uurivad meie vabariigi uurijategrupid. On käsitletud originaalsete uuringute tulemusi, kirjeldatud ekspluatatsioonikogemusi või tehtud kirjanduse põhjal ülevaateid teiste vabariikide ja välismaa kogemustest. Rohkem oleks tarvis pidevalt uudiseid aladelt, mida meil ei uurita. Ka oma ja naabervabariikide paremat kogemustest kirjutatakse vähevõitu. Loobutud on uute tüüpprojektide tutvustamisest.

Selge, et «Sotsialistlik Põllumajandus» on ikkagi põllumajanduslik ajakiri ja ehitusasjade valgustamine pole tema esimene ülesanne. Praegu ei ole ka korralikku üleliidulist maaehitusalast väljaannet. «Selskoje Stroitelstvo» on määratud rohkem ehitustöölistele, uurimisinstituutide kogumikud on raskesti kättesaadavad.

Kas ei oleks võimalik hakata Eestis välja andma venekeelset maaehitusalast ajakirja, mis oleks mõeldud kogu Nõukogude Liidu loodetsooni jaoks? Ukrainas ilmuvat maaehitusajakirja loetakse ka teistes vabariikides, sellest hoolimata et ta on ukrainakeelne.

EHITUSINSENER MAALE

Meil õpetatakse välja tööstus- ja tsiviilehituse insenere ja tehnikuid. Maaehitusele peavad nad ise ümber spetsialiseeruma. Seni on see läinud üsna valutult nii projekteerimises kui ka ehituses. Projekteerimisorganisatsioonides spetsialiste on, ehitajad aga tunnevad neist puudust, ehitiste kasutajate jaoks pole spetsialiste jätkunud. Kui muudel aladel on majandites peaspetsialistid enamasti kõrgema haridusega, siis ehitustööde juhatajad on harva tehnikumi lõpetanud. Ehitusinsenerid või arhitektid töötavad ainult üksikutes võimsates majandites. Madal on ka tootmisvalitsuse inseneride keskmine kvalifikatsioon. Oleks tarvis võimalikult kiiresti hakata välja õpetama keskharidusega maaehitusspetsialiste. Elu läheb edasi, ehitised maal muutuvad suuremaks ja keerukamaks, kümne aasta pärast vajab iga majand juba ehitusinseneri. Et ka viimast nõudmist rahuldada, oleks juba praegu vaja hakata ette valmistama maaehitusinsenere, kõige parem EPA-s.

UURIMINE, PROJEKTEERIMINE, EHITAMINE — ÜHE MÜTSI ALLA

Maaehitusuuringuid teevad Eestis loomakasvatusinstituudi, EKE, maaviljelusinstituudi, TPI, EPA, «Eesti Maaehitusprojekti» uurimisgrupid, igaühel neist on oma kitsas uurimissuund. Kõik need on vajalikud, kuid ometi kokku ei suuda nad läbi töötada kõiki teemasid.

Partei ja valitsuse maaehitusmääruses toonitatakse vajadust luua territoriaalsed maaehituslik u uurimise-projekteerimise instituudid. Meie vabariigis ilmselt ei ole otstarbekas ega ka võimalik seda rajada olemasolevate gruppide mehaanilise liitmise teel mõne projekteerimisasutusega.

Kas ei oleks mõttekam luua üks organisatsioon (koondis), kes tegeleks nii uurimise, projekteerimise kui ka ehitamisega? Tema koosseisu peaksid kuuluma ka tootmisbaasid ning paar majandit eksperimentaallahenduste kontrollimiseks praktikas. Koondise ehitustööde maht peaks olema keskmise MEK-i (KEK-i) tasemel. Lisaks eksperimentaalehitistele peaks ta püstitama oma tegevuspiirkonnas kõiki tüüpprojektide järgi ehitatavaid hooneid. Uurimissektoril on oma projekteerijate ja ehitajate kaasabil võimalik leitud lahendusi kiiresti tegelikkuses kontrollida ja saadud tulemuste põhjal anda soovitusi tervele vabariigile. See puudutab igapäevapraktika teenimist. Teine põhiline uurimissuund peaks olema maaehituse üldise arengu analüüsimine ning prognoosimine. Kolmandaks tuleks levitada erialauudiseid ja anda konsultatsiooni kõigile, kes seda Eestis vajavad. Koondise juurde võiks kuuluda ka eelmainitud ajakirja toimetus. Seega ei tohiks nimetatud koondise uurimissektor dubleerida olemasolevaid uurimisgruppe, vaid peaks nende tööd üldistama ning konkretiseerima.

Lõpetuseks veel niipalju, et maaehituse päevaprobleemid võetakse vaatluse alla maaehituskonverentsil EPA korraldusel Tartus tänavu 21. aprillil.

T. KESKKÜLA,
EPA ehitusmehaanika
kateedri dotsendi kt.

Tartus, Elvas, Käärikul

Ülevabariigilisest spordiaktiivi nõupidamisest kolmapäeval Tallinnas võttis osa ka NSV Liidu Ministrite Nõukogu j. a. Üleliidulise Kehakultuuri- ja Spordikomitee esimees Sergei Pavlov. Neljapäeval tegi S. Pavlov Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja Arnold Greeni ja Eesti NSV Kehakultuuri- ja Spordikomitee esimehe Heino Sisaski saatel Eestis ringsõidu, külastades Tartut, Elvat ja Käärikut.

Tartus vaatas S. Pavlov TRÜ kilehalli. Väga hea mulje jätsid üleliidulise spordikomitee esimehele Elva laskespordibaas ja TRÜ Kääriku spordibaas. Käärikut tutvustasid S. Pavlovile TRÜ rektor Arnold Koop, kehakultuuriteaduskonna dekaan Arnold Vaiksaar ja kergejõustikukateedri juhataja Fred Kudu.

Läbisõidul tegi S. Pavlov peatuse ka Otepääl. Ta kiitis heaks mõtte ehitada Otepääl välja korralik suusaspordibaas ning lubas, et üleliidulne spordikomitee toetab seda ettevõtmist.

K. OSULA

Kuidas jaapanlased elavad

Kohvik «Sigma» oli reede õhtuks välja üüritud sportlaste klubile «Olümpos», kes korraldas seal kohtumise vabariikliku kehakultuuri- ja spordikomitee esimehe asetäitja Urmo Kalaga, et viimane jagaks tartlastega oma Sapporo-muljeid. Kahe tunniga said 120 saalisviibijat mitmekülgse pildi nii olümpialinnast kui ka tänapäeva Jaapanist. Võistlustulemustel peatuti rohkem möödaminnes, nendest on ajakirjanduse kaudu juba kõigil ülevaade enamvähem olemas.

Eile oli U. Kala kutsutud esinema Tartu õpilaste klubisse «Sirius».

E. SAAR

PRAHA 72

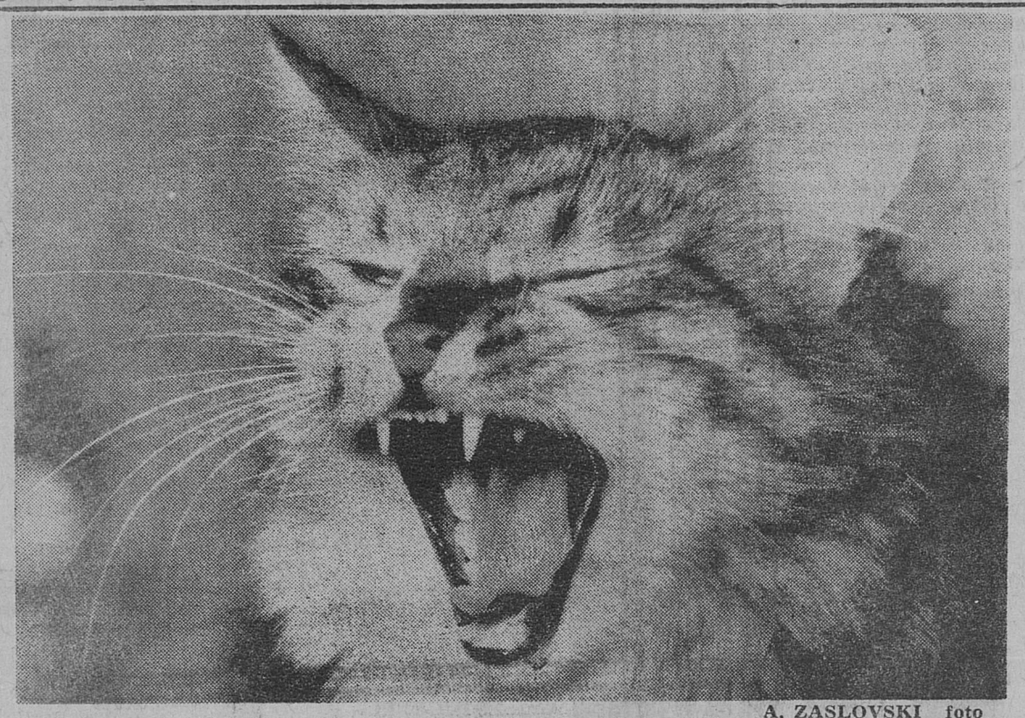
NSV Liit — Saksa FV 11:0

Tšehhoslovakkia pealinnas algasid üleeile 1972. aasta EM- ja MM-võistlused jäähokis. Avakohtumises võitsid väljakuperemehed, kellel on kaitsta Euroopa meistri tiitel, Šveitsi 19:1. Maailmameister Nõukogude Liidu koondis alistas Saksa FV esinduse 11:0.

Eile kell 19 (Moskva aja järgi) kohtusid Rootsi—Šveits ja kell 22.30 Soome—Saksa FV. Täna (ja edaspidi) samadel kellaaegadel mängivad Rootsi—TSSV ja NSV Liit—Soome. Esmaspäeval on vastamisi TSSV—Saksa FV ja NSV Liit—Šveits, teisipäeval Rootsi—Saksa FV ja Soome—Šveits, kolmapäeval NSV Liit—TSSV ja Rootsi—Soome, neljapäeval Saksa FV—Šveits, reedel TSSV—Soome ja NSV Liit—Rootsi.

Teine voor algab 15. aprillil.

I. KOSTABI

A. ZASLOVSKI foto

Tallinna Lennuspordiklubi on üks paremaid ALMAVÜ klubisid vabariigis. Õhtuti tegelevad noored töölised, üliõpilased ja koolinoored siin meelsasti langevarju- ja purilennuspordiga ning täiendavad oma tehnikaalaseid teadmisi. Palju tähelepanu pööratakse noorte sportlaste ettevalmistamisele eelseisvaks hooajaks. Põhjalikult tutvutakse langevarjuspordi teoreetiliste alustega. Treeninghüppeid võivad sooritada vaid need, kes saavad väga häid hindeid ja on täpselt tundma õppinud materiaalset osa.

Pildil: langevarjuspordi lendurinstruktor V. Lehter grupi langevarjuritega; vasakul tööline A. Peet.

V. GORBUNOVI ja J. VENDELINI foto — ETA

Hukatuslik suits

«DAGENS NYHETER», STOKHOLM

Täissuitsetatud ruumis viibides langeb mittesuitsetajatel märgatavalt tööviljakus ja halveneb enesetunne. Need nähud ilmnevad juba õige lühikese aja järel. Kui ruumis viibitakse pikemat aega, tekib väsimus ka vähesest tubakasuitsust.

Niisugusele järeldusele jõudsid USA tervishoiuministeeriumi korraldusel uuringuid teinud teadlased. Sama kinnitavad ka mujal maailmas ettevõetud vastavasisulised tööd.

Kõige põhjalikumad andmed saadi sigarettide põlemisel tekkiva süsinikoksiidi hulga kohta. Halvasti õhustatavas ruumis võib see väga suureks tõusta. Süsinikoksiid tungib nende inimeste verre, kes on sunnitud sigaretisuitsurohket õhku sisse hingama.

Ameerika uurijate andmetel langeb mittesuitsetajatel töövõime ja halveneb enesetunne juba siis, kui veres on 2% süsinikoksiidi. Kui see sisaldus tõuseb 5%-le, langeb märgatavalt inimese tähelepanuvõime, ta ei suuda enam kiiresti orienteeruda, teha otsuseid ega leida vajaminevaid dokumente või detaile.

Kui veres on 5% süsinikoksiidi, ei saa südamelihas enam korralikult hapnikku ja inimese üldseisund halveneb. Uurijad rõhutavad, et lisaks süsinikoksiidile sisaldab sigaretisuits veel teisi aineid, mis õhku saastavad ja tervist kahjustavad. Siia kuuluvad nikotiin, lämmastikoksiid jt. mittepõlevad ained. Nende mõju mittesuitsetajatele on veel vähe uuritud.

Eriti kurnavalt mõjub tubakasuits neile, kes kannatavad mingi allergilise haiguse all. Võib tekkida peapööritus, kõha, nohu, äge peavalu.

(Ajakirjast «ZA RUBEŽOM»)

Edasi VESTLUS RINGIS

Bussiliikluse tänasest ja homsest on meie lehes aeg-ajalt juttu olnud (rubriik «Kas pileteid ongi vaja?» jm.). Nähtavasti aga peidab see valdkond endas veel mõndagi niisugust, mis vajaks kõigekülgsemat käsitlust. Seepärast kutsub «Edasi» toimetus asjaomaste asutuste esindajaid ja kõiki, kellel on varuks tähelepanekuid ning ettepanekuid, oma **vestlusringi** teisipäeval kell 16 (toimetuse ruumes, N. Pirogovi 1).

TEADAANDED

EKP Tartu Linnakomitee vastutavad töötajad, Tartu Linna TSN Täitevkomitee juhtkond, osakondade ja valitsuste juhatajad, ELKNÕ Tartu Linnakomitee ja Ametiühingute Tartu Linnanõukogu vastutavad töötajad võtavad kodanikke vastu alates 10. aprillist esmaspäeviti 15—19. Registreerimine kohtadel.

Tartu Linna TSN Täitevkomitee

*

Teisipäeval, 11. skp. kl. 18 peab kunstiteaduse kandidaat L. Gens Tartu kunstimuuseumis loengu «XX saj. arhitektuur».

*

Jahindusklubi korraldab liikmeksastujatele ettevalmistusseminari 24., 25. ja 26. aprillil kell 9 gaasimajanduskontori tehnikakabinetis, Nõukogude 92. Eksamid sealsamas 27. aprillil algusega kell 10.

Toimetaja E. TOOMS

TEATER

«VANEMUINE»
SUURES MAJAS
Pühapäeval, 9. aprillil kell 12
«INFARKT» ***
kell 19
esietendus
«ENRICO-100» *
R. Rasceli muusikal
Esmaspäeval, 10. aprillil kell 19
«MONT VALÉRIEN» ***
Kolmapäeval, 12. aprillil kell 19
«MUSTLASPARUN» ***
Neljapäeval, 13. aprillil kell 19
«ENRICO-100» ***
Reedel, 14. aprillil kell 19
«KOLVIKUU» ***
Kassa telefon 40-59.

VÄIKESES MAJAS
Pühapäeval, 9. aprillil kell 12
«SAABASTEGA KASS» ***
kell 18
«HELEPUNANE LILLEKE» *
Neljapäeval, 13. aprillil kell 19
«SURMATANTS» ***
Kassa telefon 38-85/315.
*** pääsmeid pilsavalt.
* välja müüdud.
Kollektiivtellimuste telefon 29-68.

VILJANDI DRAAMATEATER
«UGALA»
KÜLALISETENDUSED
RAT «VANEMUISE»
VÄIKESES MAJAS
Teisipäeval, 11. aprillil kell 18
Kolmapäeval, 12. aprillil kell 11 ja 18
Mark Twain
«PRINTS JA KERJUS»
A. Jakovlevi näidend
Pääsmed müügil kassas. Kollektiivtellimuste telefon 29-68.

KULTUURIHOONES
Pühapäeval, 16. aprillil kell 15
J. Smuuli
«ATLANDI OOKEAN»
Teisipäeval, 18. aprillil kell 20
A. Liivese
«UUSAASTA ÖÖ»

KONTSERT

FILHARMOONIA
TRÜ AULAS
Esmaspäeval, 10. aprillil
kell 19.30
Abonement nr. 17
«EESTI NSV INTERPREETE»
Eesti NSV teeneline kunstnik **Margarita Voites** (koloratuursopran).
Klaveril **Therese Raide.**
Kaastegev **Sigrid Orusaar** (flööt).
Piletid müügil kl. 11—14 ja 17—19 TRÜ peahoones.

ALMAVÜ spordiklubi korraldab
AMATÖÖRAUTOJUHTIDE KURSUSED
Kastani 1. Algus 10. aprillil kell 17.

KINO

«EKRAAN» — Lastele kell 10 **«Raudukse saladus»**, **«Vargus»** (moldaavia põnevusfilm) 11.30, 13.15, 16.45, 18.30, 20.15, 22. **«Järsandik»** 15. Lisaks **«Gorki Moldaavias»**. Alates teisipäevast **«Saabastega kass»** (jaapani värviline laiekraanifilm) 10.45, 12.30, 14.15, 16, 17.45, 22. Pika seansina kell 19.30 **«Gigantide teekond»** ja **«Saabastega kass»**.

«SALUUT» — **«Väike põgenik»** (lastele) 10.45, **«Omakasupüüdmatu armastus»**, lisaks **«Süütenöör» 112.** 12.30, 14.15, 16, 20.15 22. Pika seansina 17.45 **«Võita duell»** (sporditeemaline) ja **«Omakasupüüdmatu armastus»**.

«VARIA» — **«Ma armastasin teid»** (lastele) 11. **«Otsige neidu»** (aserbaidžaani põnevusfilm) 12.30, 14.20, 16.10, 18, 19.50. Esmaspäeval **«Boss tuleb kell 12»** (Saksa DV film) 16, 17.50, 19.40, 21.30.

PUIESTEE 73-a KLUBI — **«Täiskasvanuile on lubatud kõik»** 14. **«Mere laulud»** 18. Esmaspäeval **«Õnnetu armastus»** 20.

Elva **«HELI»** — **«Sinilind»** (värviline laiaekraaniline joonisfilm lastele) 13. **«Quilleri memorandum»** (inglise värviline laiaekraaniline põnevusfilm) 14, 16. Pika seansina kell 18 **«Poeem töölisklassist»** ja **«Quilleri memorandum»**. Esmaspäeval **«Linn pärnade all»** (läti laiekraanifilm) 17, 19, 21.

TÖÖ

Toitlustustrust vajab suveks kioskitesse **müüjaid** ning Kukulinna pioneerilaagrisse **kokki, köögitöölisi, nõudepesijaid** ja **koristajaid.** Pensionäridel säilib pension. Nõukogude väljak 12 tuba 17, kaadriosakond.

Tallinna Piimakombinaadi Rapla tsehh vajab Kaiu koorejaama **juhatajat.** Soovitav tehnilise keskharidusega mees. Korter olemas. Lähemalt Rapla tsehhist, Viljandi mnt. 91 (tel. Rapla 9-61-53).

Tekstiilivabrik «Areng» vajab **katlakütjaid** ja **katlakütja-õpilasi.** Väljaõpe kohapeal. Tulla kaadriosakonda, Riia 16 (tel. 53-39). Samuti vajatakse **haspeldaja-õpilasi** villatööstusse.

Metsakombinaat vajab hooajaks **vaigukorjajaid** Pikasilla, Ahja, Alatskivi ja Saare metskonda. Võru 77, tel. 72-81 (kaadriosakond).

Elva Mööbliremonditöökoda parandab
pehmet mööblit
kodanikele, koolidele ja raviasutustele ning puhkekodudele.
HEIDEMANNI 6.
Elva plekksepatöökoda valmistab
graveeritud plekkahjukesti.
KOMSOMOLI 5, tel. 272-b.
Teeninduskombinaat «Kalev»

„EDASI" toimetus, 202 400, Tartu, N. Pirogovi 1, Postkast 63. Telefonid: kirjastus ja kuulutused (kl. 9.30—14) 33-54, vastutav sekretär ja sekretariaat 33-53, kirjadeosakond 30-75 (rajoonitelefon 213), uudiste- ja spordiosakond 20-70 (raj. 413), partei elu ja propagandaosakond 33-48, kultuuriosakond 29-23, koolide osakond 35-34 (raj. 448), tööstusosakond 33-52, põllumajandusosakond 39-01 (raj. 214), toimetaja asetäitjad 33-51 ja 38-75. Ilmub 6 korda nädalas. Tellimishind 50 kopikat kuus. Üksiknumbri hind 2 kopikat.

«Эдази» («Вперёд»), г. Тарту, Эстонской ССР, Орган Тартуского городского и районного комитета Коммунистической Партии Эстонии и Тартуского городского и районного советов депутатов трудящихся.

Индекс 60841 «Вперёд» — Hans Heidemanni nim. trükikoda, Tartus, Oilkoosi 17/19 — Tellimine nr. 2018, MB 21907

H. Kullmani nim. linnakutsekool, Vanemuise 35, vajab **koristajaid.**

Autoremonditehas vajab püsivale tööle gaasi-elektrikeevitajaid ja automaalreid. Riia 24.

SEDA JA TEIST

Täna kell 20 noortemajas «SÕPRUS» **PUHKEÕHTU.**

Kolmeliikmeline perekond üürib **korteri** (üüri ettetasumise võimalus). Küte olemas. Remondivõimalus. Sidesõlm, nõudmiseni.

A. Must

Üksik naiskodanik (pensionär) soovib üürida väikest omaette **tuba** või tulla **allüürnikuks**, üüri ettetasumise võimalus. Tähe sjk. nõudmiseni.

A. Peetso

Töötav tütarlaps maalt soovib kiiresti üürida **tuba** või tuleb **allüürnikuks.** Sidesõlm. nõudmiseni.

A. Sosnitskaja

Kolmetoaline **korter** (48 m², üldpind 63 m²) vahetada kahe eraldi asuva **korteri** vastu. Üks korteritest soovitav keskküttega majas. Sidesõlm, nõudmiseni.

I. Kuperjanova

Kaks tuba + köök + esik (40 m²), vesi, kõik kõrvalruumid Elva keskl innas vahetada Tartus samasuguse või kolmetoalise **korteri** vastu, Tartu sidesõlm, nõudmiseni.

A. Lill

Tuba (16,9 m²) Keilas vahetada **toa** vastu Tartus. Elva, Oktoobri pst. 19.

I. Vatalin

Kõigi mugavustega ühetoaline korter uues majas vahetada kahetoalise **korteri** vastu ahi- või keskküttega majas. Tähe sjk. nõudmiseni.

S. Kuhar

Korter Valgas (3 tuba + köök) vahetada väiksema **korteri** vastu Tartus või Elvas. Elva, Muru 2—2.

P. Potagina

Kaheperekonnakorter Elvas (2 tuba, köögiga, vannituba ja 2 tuba, kõik gaasiplii iga, eraldi väljapääsud ja puukuurid, aed) vahetada kahe eraldi **korteri** (2—3 tuba) vastu Tartus. Tartu sidesõlm, nõudmiseni.

H. Katai

Bussis leitud peenrahakott rahaga. Kätte võib saada Taara pst. 18—2.

L. Võrno

OST·MÜÜK

Müüa plekkgaraaž. 21. Juuni 3—12 tööpäeviti 17—20.

V. Tolmats

Müüa «Volga» M-21 nailonistmekatted (import). Tööpäeviti pärast kl. 18. Ilmatsalu 18—10.

V. Mõtsar

Müüa «Moskvitš 407» korras mootor, **403** uued siilad ja televiisor **«Neman».** Linda 30-a.

A. Rauba

Müüa sõiduauto **«Zaporožets 965 AE».** Nõukogude 12—1.

E. Rämask

Vähesõitnud **«Žiguli»** vahetada **«Volga»** või uue **«Moskvitši»** vastu. Samas müüa söidukorras **«Zaporožets 965 A».** Tähe sjk. nõudmiseni.

A. Kikkas

Müüa külgkorviga **mootorratas** HK-10. Tööpäeviti tel. 79-39 kl. 17—19.

J. Kuusk

Ostan Tartus või Tartu lähedal maal pooleli oleva või remonti vajava **maja.** Teat. Tartu maabussijaama ajalehekioskisse.

R. Abner

Tartus müüa 2-toaline (40 m²) mugavustega **korter** (alumine korrus, vaba elamispind). Sidesõlm, nõudmiseni.

M. Rebane

Müüa Tähe tänava kandis ühekorruseline **puitmaja** (vaba elamispind), krunt 700 m². Tulla iga päev kl. 8—11 ja 18—21 Õnne 26—1.

H. Gross

Tartus müüa kõigi mugavustega **maja** alumine korrus (55 m², garaaž, soome saun). Vaba elamispind. Sidesõlm, nõudmiseni.

A. Saks

Müüa pool **maja** (elamispind 51 m², kõrvalruumid, garaaži ehitamise võimalus) ühe- või kahetoalise mugavustega **korteri** vastusaamisel. Sidesõlm, nõudmiseni.

A. Ilves

Müüa **mootorratas IŽ Juk-2** koos külgkorviga. Kuuste sovhoos.

Friedrich Till

Müüa vana **ristpalkmaja materjal.** Küsida Herne 2—3, kodus õhtupoolikuti.

H. Pukk

Müüa pool **maja** Viljandis. Tartu sidesõlm, nõudmiseni.

T. Ojakäär

Müüa alanduskooperatiivis asuv pooleli olev **suvila.** Nõukogude 12—32.

L. Träss

Müüa **põldheina.** Tulla pärast kl. 17. Kooli 24—6.

A. Tegova

Müüa tiine **mullikas.** Küsida Miina Härma kolhoosis, Vesneri bussipeatusest 100 m.

V. Dossugov

Müüa neljandat korda lüpsmatulev **lehm.** Kaimi bussipeatusest Viljandi poole teine maja.

J. Puidak

Südamlik tänu kammivabriku töötajatele, sõpradele ja tuttavatele, kes meie abikaasa, isa, äia ja vanaisa, onu ja venna **Peeter Trelini** viimsele puhkepaigale saatsid ning kalmu rohkete lillede ja pärgadega ehtisid.

Lesk, lapsed ja õed

Avaldame kaastunnet õpetaja Nadežda Asarile isa

AUGUST ASARI

surma puhul.

VI keskkool

RICHARD JÄRG

Meie siiras kaastunne Keete Palule kalli onu surma puhul.

Elamutevalitsus

Tunneme südamest kaasa Uno Räägule

PISIPOJA

surma puhul.

Nõo sovhoosi keskuse osakonna mehhanisaatorid

Jagame Loometi leina vend

HUGO LAJALI

surma puhul.

Matusebüroo

Matmine leinamajast 9. skp. kl. 13 Ropka-Tamme kalmistule.

VOLDEMAR AIDNIK

Mälestame head naabrit ja avaldame kaastunnet omastele.

Räni tänava ja Kesk kaare 17, 18, 21, 22, 22-a, 23, 23-a elanikud

Meie südamlik kaastunne mööblitsehhi juhatajale Aivo Leppsoole onu

JUHAN LEPPSOO

surma puhul.

Mööblikombinaadi mööblitsehhi kontor

Südamlik kaastunne Ille Palmile isa

AUGUST PALMI

surma puhul.

TRÜ geograafiakateedrid

Südamlik kaastunne Silvi Partsile ema

ALMA PARTSI

surma puhul.

Kaastöötajad Maarjamõisa haigla kardioreumatoloogia osakonnast

Avaldame kaastunnet Mikk Aidnikule isa

VOLDEMAR AIDNIKU

surma puhul.

Endine Kõrgepingevõrkude Soojusvõrgurajoon

Avaldame sügavat kaastunnet Endla Luhale abikaasa

EDUARD LUHA

surma puhul.

Luunja sovhoosi Anne osakonna jahimehed

Tervishoiu 7 elanikud avaldavad kaastunnet Adele Luigele õde

LINDA KRIISI

surma puhul.

Sügav kaastunne õpetaja Tamara Akulinitševale tädi

KLAVDIA FJODOROVA

surma puhul.

VI keskkool